

De opleiding tot Officier bij de Landmacht.

DOOR

H. KEMPER,

Luitenant-Generaal b. d.

Inleiding.

Nadat op 31 October 1913 verschenen was het verslag van de Staatscommissie-HOOGEBOOM voor de „Reorganisatie van het Mil. Onderwijs bij de Landmacht” (I), mocht verwacht worden, dat de Regeering spoedig met voorstellen tot wijziging in de officiers-opleiding voor den dag zou komen. Ongetwijfeld voor een groot deel mede ten gevolge van den mobilisatietijd, zag men echter voorshands niets verschijnen. Maar ook sedert de demobilisatie is tot op den huidigen dag niets van beteekenis in zake de bedoelde herziening losgekomen.

Intusschen werd, nadat de weermacht in 1919 op den normalen voet was teruggebracht, bij herhaling de opleiding tot officier bij de Landmacht in publicaties en rapporten uitvoerig behandeld.

Ons tot de meest beteekenende der bedoelde geschriften beperkende, kunnen — in chronologische volgorde — worden genoemd:

- II. Het z.g. Breda'sche plan van de commissie-VAN ELJK (7 Mei 1921).
- III. Het Prae-advies over II aan den M. v. O. van V. O. N. L. en A. R. K. O. (26 Nov. 1921).
- IV. Het oordeel over II door de *Haagsche* commissie uit de N. I. O. V. (WINTER-KOSMAN-DU CROO) (20 Oct. 1921).
- V. Het oordeel over II door de *Bandoengsche* commissie uit de N. I. O. V. (v. HELSDINGEN-KROON-GRAAFF) (12 Dec. 1921).
- VI. Het Rapport van de commissie-LOGGER „voor vereenvoudiging v. h. Mil. Onderwijs” (2 Juni 1922).
- VII. „De Herziening van de Mil. Onderwijs-wet. De K. M. A.” door Gen.-Maj. b. d. LOGGER (Mil. Spectator 1924; nos. 1 t/m. 5).
- VIII. Het Verslag van de Leger-commissie „over de regeling v. h. Mil. Onderwijs” (Febr. 1924).
- IX. Het Verslag van de commissie-Jhr. WITTERT „in zake de opleiding enz. v. h. verlofskader” (17 Maart 1925).
- X. Het Verslag van de Leger-commissie „over de vorming en de voortgezette opleiding van het verlofskader bij de Infanterie” (6 Feb. 1926).
- XI. „Onderwijs en opvoeding aan de K. M. A.” door Kapitein der Genie N. I. L. BREST VAN KEMPEN (Juli 1926).

In hetgeen volgt wordt voorloopig alleen in het oog gevat de opleiding tot officier der Infanterie, der Cavalerie en der Artillerie. Aan het slot zal een aantekening worden aangetroffen betreffende de opleiding tot officier der Genie en der Mil. Administratie.

Hoofdpunten uit de verschillende aanbevolen stelsels.

Ten einde een overzicht te verkrijgen van de *hoofdpunten* — uit de verschillende aanbevolen stelsels — waaromtrent overeenstemming of verschil bestaat, is hieronder — veelal korthedshalve in telegramstijl — aangeteekend, hetgeen te dier zake uit de geciteerde geschriften is te halen.

I. *Het Verslag van de Staatscommissie*-HOOGEBOOM. (31 Oct. 1913).

1. Geen H.C. meer.
2. Voorbereidend mil. onderricht aan een C.S. Evenwel facultatief.
3. Vrijwillig dienende militairen, die tot beroepsofficier willen worden opgeleid, moeten — als ze niet aan den eisch sub 4 voldoen — cadet op de C.S. worden.
4. Voor toelating tot de officiersopleiding wordt vereischt getuigschrift of diploma eindexamen H. B. S. 5 of Gymnasium of eenig daarmee gelijkwaardig document.
5. Practische inleiding op een vóórcursus van één jaar in een groot garnizoen buiten Breda. Wetenschappelijke vakstudie in twee jaar aan de K. M. A. te Breda. De geheele opleiding wordt intern als *cadet* doorlopen.
6. Voordrachten over „opvoedkunde” nu en dan buiten het lesrooster. „Mil. gezondheidsleer” in het leerplan.
7. Het onderwijs in hoofdzaak opgedragen aan actief dienende officieren; geen *permanente* leeraren dus.
8. Van alle inrichtingen, waaraan opleiding tot beroeps- of tot verlofsofficier plaats heeft, ressorteert het Bestuur onder de *leiding* van één autoriteit, *onder* den M. v. O. Alzoo de geheele opleiding tot officier in één hand, die het vereischte verband handhaaft.

II. *Het z.g. Breda'sche plan-commissie*-VAN ELJK (7 Mei 1921).

1. Geen H.C. Geen C.S.
2. Wenschelijk, dat de beroepsofficieren worden gerecruteerd uit de verlofsofficieren, die een H. B. S. 5 of Gymnasium hebben doorlopen, dan wel gelijkwaardig onderwijs hebben genoten.

Voorshands worden tot de officiersopleiding ook toegelaten jongelieden, onderlegd als sub 2, in de positie van „adspirant-beroepsofficier”. Deze volgen eerst de practische opleiding tot vaandrig aan een school voor verlofsofficieren.

3. Verlofsofficieren, beroeps- en verlofsonderofficieren, die slechts

het M.U.L.O.-diploma hebben, moeten — willen ze tot de wetensch. opleiding voor beroepsofficier toegelaten worden — in de gelegenheid gesteld worden de lessen van een H. B. S. 4e of 5e kl. te volgen. Onderofficieren moeten dan daarna nog een zomercursus voor vaandrig doorloopen aan een school voor verlofsofficieren.

4. Wetenschappelijke opleiding tot beroepsofficier als „student” (gelijkgesteld aan vaandrig) aan een „Militaire Hoogeschool”. Geen militair internaat, maar ook geen „vrije studie”. Verplicht geregeld lessen volgen; contrôle op de studie. Het stichten van particuliere internaten moet worden bevorderd.

5. Tactische studierichting: 2 jaren.

Tactische-technische richting: 3 jaren (laatste jaar als luitenant).

6. Georganiseerde lezingen over paedagogie, sociologie, gezondheidsleer, enz.

7. *Vaste* leerkrachten, met den titel van „Hoogleraar” of „Lector”.

8. Bestuur der Hoogeschool door een college van „curatoren”. Geen I.M.O.

III. *Het Prae-advies over II aan den M.v.O. van V.O.N.L. en A.R.K.O.* (26 Nov. 1921).

1. Geen H.C.; geen C.S.

2. Tot opleiding voor beroepsofficier alleen toe te laten houders van diploma, dat toegang geeft tot de Ned. Hoogescholen.

3. Recruteering uit hen, die opleiding tot vaandrig of kornet met succes hebben gevolgd. Dus: vóóropleiding aan school voor verlofsofficieren (S.V.O.) met practischen dienst als vaandrig; te zamen 1 jaar.

4. Beroeps- en verlofsonderofficieren, die nog geen vaandrig zijn, doch aan de wettelijke eischen voldoen, hebben een korte opleiding (b.v. 2½ maand) tot vaandrig te doorloopen.

5. Verdere opleiding tot beroepsofficier aan de „K.M.A.”, als „cadet”; internaat. Geen geheel vrije studie, doch aansturen op zelfstandige studie (extra-lessen in niet-verplichte vakken).

6. Duur van den cursus aan de opleidingsschool: 2½ jaar (laatste ½ jaar als officier). Geen onderscheid tusschen tactische en tactisch-technische richting. Ook practische oefeningen onder eigen Academie-officieren. 1 Aug.—half Sept. detachering bij den troep.

7. Leerkrachten niet permanent. Hoofden van Onderwijs (H.v.O.) kunnen worden afgeschaff; eenheid van inzicht bij het onderwijs in de mil. vakken moet echter worden verzekerd.

8. De Academie een *militaire* instelling onder den Gouverneur. Een commissie van bijstand met *adviseerende* stem. Ook in zuivere onderwijszaken moet de Gouverneur in laatste instantie beslissen. Echter is

voorafgaand overleg met leeraren omtrent zaken van onderwijs en opleiding noodzakelijk. De Gouverneur is verantwoordelijk aan den I.M.O.

IV. *Het oordeel over II door de Haagsche commissie uit de N.I.O.V.* (WINTER—KOSMAN—DU CROO) (20 Oct. 1921).

1. Geen H.C.
C.S. voorshands noodig, speciaal voor Indië.
2. Toelating op einddiploma H.B.S. 5.
3. Opleiding aan de K.M.A.: 3 jaar.
4. Overgang van verlofskader (geen officier) naar K.M.A. moet mogelijk zijn en aangemoedigd worden.
5. Algemeen internaat; beslist tegen particuliere internaten.
6. Theoretische en praktische opleiding, welke hand aan hand behoort te gaan, door Ind. officieren. De geheele opleiding gericht op de praktijk van den Indischen beroepsofficier.
7. Meer vrije studie; volledig overleg met leeraren noodig; geen H.v.O.
8. Geen repetities, doch 2 maal 's jaars een kort tentamen of examen.
9. Ruimte voor vrije studie in eenige vakken van bepaalde richting, ten einde beter uitgerust in de algemeene maatschappij te treden (grootere algemeene ontwikkeling).

V. *Het oordeel over II door de Bandoengsche commissie uit de N.I.O.V.* (v. HELSDINGEN—KROON—GRAAFF) (12 Dec. 1921).

1. In hoofdzaak eens met de Haagsche commissie.
2. C.S. voorshands noodig, doch aan de K.M.A.
3. Strenge contrôle op de studie vereischt; wèl repetities, schriftelijk en mondeling.
4. Hoofden v. O. beslist noodzakelijk, want contrôle op de leiding van leeraren is onmisbaar; dus geen geheele vrijheid aan leeraren, echter wèl overleg van Hoofden v. O. met hen. De Gouverneur stelt ten slotte vast.

VI. *Het Rapport van de commissie-LOGGER „voor vereenvoudiging van het Mil. Onderwijs”* (2 Juni 1922).

1. Opheffing van den H.C.
2. Groote meerderheid vóór een C.S., althans zeer zeker voorshands; vooral ten behoeve van het N. I. Leger. Tegen een beurzenstelsel.
3. Eén inrichting (K.M.A.) voor opleiding van alle a.s. beroepsofficieren.
Toelating op einddiploma H.B.S. 5 of daarmede gelijkwaardig getuigschrift.

4. Vrijwillig dienenden uit den troep langs de C.S. naar de K.M.A.
 5. Practische vorming voor Ind. officier *meer* baseeren op de behoefte van het Ind. beroepsleger.

6. Groote meerderheid tegen splitsing in tactische en tactisch-technische richting. Doch alle a.s. officieren van alle wapens meer technisch dan tot nu toe ontwikkelen (vooral practisch).

7. Meerderheid acht het verkieslijker de eerste-jaars-practische opleiding van de a.s. beroepsofficieren aan de K.M.A. met oefen-detachementen te behouden. Vooral de Indische officieren hebben bezwaar tegen de opleiding eerst aan de Verlofsscholen.

Groote meerderheid acht ten slotte noodig de opleiding van de a.s. beroepsofficieren *van meet af aan* aan het opleidingsinstituut voor beroepsofficier.

8. Groote meerderheid is van oordeel, dat de practische en de theoretische opleiding niet van elkander gescheiden moeten worden. Het beginsel moet zijn: 1e studiejaar in hoofdzaak practijk, aangevuld door weinig theorie; 2e en 3e jaar in hoofdzaak theorie, echter hand aan hand met de noodige practijk.

9. Groote meerderheid acht omzetting van de K.M.A. in een Mil. Hoogeschool verkeerd. Commissie acht noodig: de methode van onderwijs aan de K.M.A. zooveel mogelijk in de richting van het hooger onderwijs, n.l. ter uitwerking geven van eenvoudige opdrachten, zelfstandig onderzoek bevorderen, vorming eigen oordeel aankweeken. Daartoe vóór alles: zeer goed leeraarspersoneel.

10. Groote meerderheid tegen externaat. Intusschen, de commissie acht noodig, dat het verblijf op de K.M.A. een zooveel mogelijk huiselijk karakter drage en de gelegenheid voor studie worde verbeterd.

11. Er zij meer continuïteit in de leeraarsbetrekking.

Rechtstreeksche invloed van leeraren op den algemeenen gang van het onderwijs moet worden bevorderd.

12. Hoofden van onderwijs niet noodig, mits voor de leeraren groeps-leiding bestaat. De leider van de groep Indische vakken tevens adviseur bij den Gouverneur voor Indische belangen.

13. Voorshands nog onder den Gouverneur een Eerste-officier te behouden. Wellicht is later, als de nieuwe regelingen zich geconsolideerd hebben, samenvoeging van beide functiën mogelijk.

14. Geen I.M.O. als *militaire chef*; doch een *inspecteur voor militair-onderwijs-zaken* als rechtstreeksche adviseur van den M.v.O., welke inspecteur mede als voorzitter bij verschillende examens kan optreden, waardoor eenheid van opvatting in opvolgende jaren beter gewaarborgd zal worden. Voor deze betrekking aan te wijzen een militair of een burger, die goed op de hoogte is van militair-onderwijs-zaken en die tevens geruimen tijd in die positie gehandhaafd kan worden.

VII. „*De herziening van de Mil. Onderwijs-wet. De K.M.A.*” door Gen.-Maj. b. d. LOGGER (Mil. Spectator 1924; nos. 1 t/m. 5).

1. De opleiding van verlofs- en beroepsofficieren moet worden samengevoegd.

Niet de a.s. beroepsofficieren naar de S.V.O.; dit vooral nadeelig voor hen, die bestemd zijn voor het N. I. Leger.

Daarentegen alle opleidingen tot verlofsofficier ondergebracht — met die tot beroepsofficier — aan één groote inrichting, de K.M.A., waarvan organisatie en inwendige dienst geheel te wijzigen. Alzoo de K.M.A. het eenige h.t.l. bestaande instituut voor de opleiding tot verlofs- en beroepsofficier voor de legers h.t.l. en in N. I.

2. Toelating tot de K.M.A. op einddiploma H.B.S. 5 of Gymnasium (dus ook voor den a.s. verlofsofficier).

Voor de a.s. beroepsofficieren rangschikking — met het oog op verdeling over de wapens — door een permanente commissie op rensenementen.

3. De opleiding tot verlofsofficier duurt 1 jaar; die tot beroepsofficier 3 jaren; het 1e jaar vooral practisch in den geest van die tot verlofsofficier, doch daarbij van meet af aan rekening te houden met de eischen voor de beroeps-carrière.

4. Aan alle a.s. beroepsofficieren — zoowel aan die voor de infanterie en de cavalerie als aan die voor de artillerie — worde eenzelfde eenvoudige technische opleiding gegeven, waarvoor echter geen groote wiskundige kennis wordt vereischt, doch welke in het bijzonder gericht is op de praktijk (eenvoudige werkplaats tot het practisch leeren aanbrengen van kleine herstellingen aan het materieel).

5. Er moet aan de K.M.A. gelegenheid zijn voor cadetten van alle wapens, die lust en aanleg hebben voor technische studie, om voorbereidende studie (niet-verplichte vakken) te maken tot het later — als officier — kunnen volgen van een uitgebreide technische opleiding.

6. Aan de K.M.A. zijn oefeningsdetachementen noodig; de detachering bij den troep — waaraan tegenwoordig zooveel bezwaren zijn verbonden — kan dan achterwege blijven. Dit punt in het bijzonder met het oog op de opleiding voor het N. I. Leger van beteekenis.

7. Voor de wetenschappelijke opleiding — waarbij op te nemen Staathuishoudkunde en Staatsrecht en uitbreiding te geven aan Mil. Paedagogiek — zou eigenlijk belangrijk meer tijd noodig zijn. Ten einde uitbreiding van den studietijd te vermijden, moet toevlucht genomen worden tot specialisatie en tot splitsing van de stof in een verplicht en een niet-verplicht te volgen gedeelte.

8. Voor den jeugdigen beroeps-luitenant wordt een zekere dosis parate kennis vereischt. De voor die kennis noodige leerstof wordt over 3 jaren verdeeld; het grootste gedeelte in het 1e, het kleinste in het 3e jaar.

Het volgen van de lessen in de vakken, de parate kennis bevattende, is *verplicht*.

9. Voor het overige moet de mogelijkheid worden geopend voor het behalen van diploma's in b.v. *a.* krijgskunde, *b.* mil. techniek, *c.* mil. en ander recht, *d.* lichamelijke ontwikkeling.

In deze vakken worden colleges gegeven, waartusschen een keuze kan worden gedaan.

VIII. *Het Verslag van de Leger-commissie „over de regeling van het Mil. Onderwijs”* (Febr. 1924).

1. Er behoort eenheid te bestaan in de opleiding van de a.s. beroeps- en van de a.s. verlofsofficieren.

De vorming van elk dier categorieën moet op dezelfde grondslagen berusten.

2. De voren bedoelde gewenschte eenheid wordt verkregen door de beroepsofficieren te recruteeren uit de leerlingen van de verlofsscholen.

3. Er zijn twee groepen van jongelieden, die voor beroepsofficier in aanmerking willen komen, te onderscheiden: zij, die zich reeds jong hebben voorgesteld officier te worden, en zij, die zich op de verlofschool tot de militaire loopbaan als carrière aangetrokken zijn gaan gevoelen.

Voor beide groepen wordt vereischt: einddiploma H.B.S. 5 of Gymnasium of daarmede gelijkgesteld getuigschrift.

4. De S.V.O. wordt dus een soort proeftijd. Geen vrees dat toeloop van adspirant-beroepsofficieren zal verminderen. Die toeloop wordt door andere factoren beheerscht, met name door de positie van den beroepsofficier, in vergelijking met die in andere betrekkingen.

Bovendien is van beteekenis het groote voordeel, dat eenerzijds de Staat ongewenschten kan uitsluiten en anderzijds jongelieden nog tijdig van loopbaan kunnen veranderen.

5. Voortbestaan C.S. werd steeds verdedigd ten behoeve van de recruteering van het officierskorps in de koloniën. Niettemin meent de Commissie, dat het door haar voorgestane stelsel geen bezwaar zal opleveren voor de aanvulling van het Ind. officierskorps.

6. Er zijn 2 richtingen denkbaar: de eene, opleiding van *alle* a.s. beroeps- en verlofsofficieren te zamen aan de K.M.A.; de andere, behoud van de verlofsscholen, doch deze desnoods onder I.M.O.

De Commissie verkiest verre de in de 2e plaats bedoelde richting.

7. Voor de S.V.O. is internaat noodig.

8. De opleiding tot verlofsofficier wordt dus tevens *onderbouw* voor de verdere vorming tot beroepsofficier, welke *bovenbouw* kan worden genoemd.

Bovenbouw: 2 jaren.

Na den cursus aan de S.V.O. eenige maanden gedetacheerd bij den troep; daarna vaandrig. De cadetten zijn dus tijdens den bovenbouw vaandrig.

Na het eerste leerjaar van den bovenbouw 's zomers praktische cursussen; terwijl zij, die bestemd zijn voor den Ind. dienst, voor hun bijzondere taak worden opgeleid door de Ind. officieren-leeraren in het oude cadetten-kamp.

In den zomer van het tweede leerjaar: benoeming tot officier.

9. De leerlingen, die de S.V.O. hebben afgeloopen, blijven voorloopig vaandrig en worden eerst benoemd tot reserve-officier op het tijdstip, waarop hun jaargenooten tot beroepsofficier worden aangesteld.

10. De Commissie geeft, voor wat de K.M.A. betreft, voorkeur aan externaat boven internaat, doch wil voorzichtig te werk gaan; beveelt daarom als voorloopige oplossing aan: voor jongste jaar internaat, voor oudste jaar externaat.

11. Het moet mogelijk blijven voor onderofficieren om officier te worden. Zij moeten evenwel aan dezelfde eischen van algemeene wetenschappelijke ontwikkeling voldoen en zouden dus de hoogere klassen der H.B.S. 5 in een garnizoensplaats moeten volgen.

12. Opheffing van C.S. en H.C.

13. Eénhoofdige leiding bij de opleiding tot officier is noodig. Daarvoor te kiezen den Gouverneur van de K.M.A., rechtstreeks ressorteerende onder den M.v.O.; alzoo een I.M.O. overbodig.

's Gouverneurs leiding moet gericht zijn op het verkrijgen van de noodige eenheid in de vorming van de a.s. beroeps- en verlofsofficieren. Overleg van den Gouverneur met de Wapen-Inspecteurs is intusschen noodig.

De Commissie vermeent hierbij echter met den meesten nadruk te moeten wijzen op de noodzakelijkheid, dat aan de commandanten der S.V.O. *vrijheid* behoort te worden gelaten bij de uitvoering van hun zoo gewichtige taak.

De voorgestelde reorganisatie zal niet als gevolg mogen hebben, dat de opleiding der a.s. verlofsofficieren ondergeschikt wordt gemaakt aan die der a.s. beroepsofficieren.

Het bestaande stelsel, dat berust op het verwerven van praktische bekwaamheid, mag niet worden verdrongen door een zucht tot opvoeren van theoretische kennis, welke voor den jongen verlofsofficier volmaakt overbodig moet worden geacht. *De vorming van den a.s. verlofsofficier blijve hoofdzaak.*

IX. *Het verslag van de commissie-Jhr. WITTERT, „in zake de opleiding enz. van het verlofskader” (17 Maart 1925).*

1. Het meerendeel der leden acht voor de officiersbetrekking gewenscht einddiploma H.B.S. 5 of Gymnasium of daarmee gelijkgesteld getuigschrift.

Op de scholen voor verlofsofficieren werd de ervaring verkregen, dat jongelieden, die niet onderlegd zijn als vorenbedoeld, het onderrecht in den beperkten opleidingstijd niet naar behooren kunnen volgen.

Niet dan noode te berusten bij een lager peil van wetenschappelijke ontwikkeling voor den reserve-officier.

2. Van veel belang is, dat het instructief personeel aan de scholen voor verlofsofficieren met de grootste zorg wordt gekozen.

3. Het is gewenscht, dat tusschen de beroeps- en de reserve-officieren een innige band van kameraadschap bestaat.

4. De geheele officiersopleiding onder éénhoofdige leiding te stellen.

5. Aan elke school voor verlofsofficieren een oefen-detachement.

6. De opleiding tot reserve-officier: 1 jaar. *Na* de opleiding bij de school voor verlofsofficieren worde de vaandrigrang verleend *vóór* den aanvang der detachering bij den troep.

Na die detachering aanstelling tot reserve-luitenant.

7. De aanvankelijke opleiding der a.s. beroepsofficieren geheel te doen samengaan met die der a.s. reserve-officieren.

Alzoo het eerste opleidingsjaar der a.s. beroepsofficieren over te brengen van de K.M.A. naar de scholen voor verlofsofficieren.

8. De voortgezette opleiding voor beroepsofficier aan de K.M.A.: 2 jaren.

9. Daaraan zou dus worden deelgenomen door personen, die reeds tweede-luitenant, zij 't ook reserve-tweede-luitenant, zijn.

De Commissie zou 't zeer betreuren, als tijdens die voortgezette opleiding de jongelieden in den vaandrigrang zouden moeten blijven en — billijkheidshalve — dan ook de aanstelling van de tijdgenooten tot reserve-officier zou moeten worden uitgesteld; dit laatste zou de ambitie dooden.

10. Internaat — voor personen, die reeds officier zijn, niet goed mogelijk — wordt ook niet noodig geacht.

X. *Het Verslag van de Leger-commissie „over de vorming en de voortgezette opleiding van het verlofskader bij de Infanterie”* (6 Februari 1926).

1. Voor toelating tot de S.V.O. wordt diploma eindexamen H.B.S. 5 of daarmede gelijkgesteld getuigschrift vereischt.

2. De tegenwoordige vorming op de S.V.O. der Infanterie wordt bevredigend geacht.

3. De commissie zou 't betreuren, als bij de opleiding van de a.s. verlofsofficieren de aanstelling tot vaandrig eerst zou geschieden na afloop van de detachering, dus bij vertrek met groot verlof.

Zij stelt zich dan ook bij haar voorstellen op den grondslag, dat de leerlingen van de S.V.O., die voldaan hebben aan het examen voor

vaandrig, in dezen rang ook werkelijk dienst doen gedurende hun detachering bij den troep.

4. De geheele opleiding van de a.s. verlofsofficieren moet berusten op het beginsel: beperking tot het strikt noodzakelijke voor een goede vervulling van het oorlogscommando; praktische vorming en besluitvaardigheid zijn van meer belang dan theoretische kennis; de noodige vakkennis moet in den meest eenvoudigen vorm worden beheerscht.

Dit beginsel stelt bijzondere eischen aan de instructeurs; daarom mogen alleen de meest geschikte troepenofficieren met de opleiding worden belast.

XI. „*Onderwijs en opvoeding aan de K.M.A.*” door kapitein der Genie N. I. L. BREST VAN KEMPEN (Juli 1926).

De Schrijver levert in een lijvig boekwerk breed opgezette beschouwingen ten aanzien van alles wat de bestaande K.M.A. betreft. Hij komt op bijna alle punten tot scherpe critiek.

Volgens hem „behoeft de Inrichting een radicale hervorming, die onverwijld met kracht ter hand moet worden genomen”.

Hij is een warm voorstander van het z.g. Breda'sche plan.

Punten van overeenstemming. Punten van verschil.

Resumeerende ten aanzien van welke hoofdpunten overeenstemming bestaat, en daarnaast, omtrent welke de meeningen verschillen, moet het volgende worden aangeteekend.

A. Algemeene instemming vindt:

a. het beginsel, dat niemand tot de opleiding voor officier (beroeps- of verlofs-) worde toegelaten, die niet bezit het einddiploma H.B.S. 5 of Gymnasium, dan wel een daarmede gelijkwaardig getuigschrift;

b. het niet doen voortbestaan van den H.C.;

c. het openen van gelegenheid voor onderofficieren, die nog niet aan den eisch, bedoeld sub *a*, kunnen voldoen, om het onderwijs in de 4e en de 5e klasse van een H.B.S. te volgen;

d. de meening, dat op de Academie opvoering van het onderwijs in technische richting een eisch des tijds is; dat het theoretisch onderwijs dáár wat minder schoolsch behoort te worden gegeven, doch dat intusschen contrôle op de studie beslist noodig is;

e. dat er over enkele vakken, tot verhooging van de algemeene ontwikkeling in het bijzonder in socialen zin, buiten het les-rooster voordrachten moeten worden gehouden;

f. dat voor instructeurs op de *beste* officieren beslag moet worden gelegd;

g. dat aangaande onderwijs-aangelegenheden overleg met de leeraren niet achterwege mag blijven.

B. Instemming — of althans geen bestrijding — vindt:

a. het beginsel, dat er eenheid behoort te bestaan in de opleiding tot verlofs- en die tot beroepsofficier;

b. dat, om bedoeld beginsel tot zijn recht te doen komen, één-hoofdige leiding noodig is of ten minste onderling overleg tusschen de hoofden van de opleidingen.

C. *Niet algemeen, doch door velen — speciaal van Indische zijde — wordt noodig geacht:*

het bestaan van een C.S., als gelegenheid om onder veilig toezicht het onderwijs van de hoogere klassen eener H.B.S. 5 te genieten en zich vroegtijdig een plaatsing bij de opleiding tot beroepsofficier beter te verzekeren.

D. *Vrij algemeen instemming — evenwel niet bij Indische officieren — vindt:*

het beginsel, om hen, die tot beroepsofficier willen worden opgeleid, te recruteeren uit de leerlingen, die de vorming tot verlofsofficier met succes hebben doorloopen.

(Wie met dit beginsel niet instemt, wil één doorlopende opleiding tot beroepsofficier aan de K.M.A., zij 't ook, dat het 1e jaar dáár in hoofdzaak gericht wordt op de practijk).

E. *Bijna algemeen wordt voldoende geacht:*

voor de voortgezette opleiding tot beroepsofficier — hetzij na de opleiding voor verlofsofficier of na het 1e jaar Academie — een cursus van 2 jaren.

(Het prae-advies, zie III boven, eischt 2½ jaar. De Breda'sche commissie wil voor hen, die de tactisch-technische richting volgen: 3 jaren).

F. *Tegenover het Breda'sche plan staat algemeen:*

a. de meening, dat ongewenscht is een scheiding bij de voortgezette opleiding tot beroepsofficier in een tactische en een tactisch-technische richting;

b. de meening, dat de Academie *niet* een „Militaire Hoogeschool” moet worden met „Studenten” en onder een „college van curatoren”, doch moet blijven een *militaire* instelling onder een Gouverneur;

c. de meening, dat de militaire leerkrachten *niet* permanent moeten zijn, al erkent men de noodzakelijkheid van meerdere continuïteit ten deze.

G. *Bepaaldelijk verschil van meening bestaat:*

a. over de vraag, of de leerlingen, die de opleiding tot verlofsofficier na 1 jaar hebben doorloopen, al of niet dadelijk officier moeten worden;

b. over de vraag: internaat of externaat op de Academie,

(Voor S.V.O. wordt algemeen internaat noodig geacht);

c. over de vraag, of al dan niet Hoofden v. O. noodig zijn aan de Academie,

(Wèl wordt algemeen per groep vakken leiding onmisbaar geoordeeld, zoo om de jonge leeraren teugelwijs te maken als om het verband in de leerstof der groep te verzekeren);

d. over de vraag, of aan de Academie onder den Gouverneur nog een Eerste-Officier noodig is te achten;

e. over de vraag, of er al of niet een I.M.O. behoort te zijn.

H. *Op zichzelf staande meeningen zijn:*

a. Generaal LOGGER wil aan de Academie specialisatie van het onderwijs en splitsing in een verplicht en een niet-verplicht gedeelte. Daarbij wenscht hij de mogelijkheid te zien geopend tot het behalen van diploma's in de eene of de andere richting;

b. de Commissie-LOGGER wil een inspecteur voor militair-onderwijszaken; burger of militair; geen I.M.O. als *militaire* chef.

Dezerzijdsche meening in zake de hoofdpunten.

1. *Toelating tot de opleiding tot officier.*

Voor alle officieren van alle wapens en dienstavken behoort eenzelfde minimum-peil van *algemeen-wetenschappelijke* ontwikkeling te gelden. Dit peil moet hetzelfde zijn voor verlofs- als voor beroeps-officieren. Erstbedoelden toch moeten zoowel in het *militair* verkeer als in het *sociale* leven in het milieu der beroepsofficieren kunnen worden opgenomen en zich thuis gevoelen. Bovendien zou de verlofs-officier de moeilijkheid, om in de gelederen zijn gezag te doen gelden, nog verzwaaard zien, als hij niet van de intellectueelen onder zijn onderhebbers althans ten minste de gelijke was.

Het eindiploma H.B.S. 5 of een daarmee gelijkwaardig getuigschrift duidt het peil aan, waarmee in de maatschappij genoegen wordt genomen voor den grondslag, waarop de *vak*-opleiding voor betrekkingen, die met de officierspositie gelijk te stellen zijn, beginnen.

2. *Toelating van onderofficieren tot de opleiding tot officier.*

Er is niets tegen, onderofficieren — mits niet te oud — toegang te verlenen tot de opleiding tot officier. Doch alléén wanneer zij voldoen aan den eisch, die voor ieder ander geldt, van te staan op het vastgestelde peil van *algemeen-wetenschappelijke* ontwikkeling.

Om hen voor zooveel noodig tegemoet te komen, moet men hen in de gelegenheid stellen de lessen van de hoogere klassen eener H.B.S. 5 te volgen. Het daarvoor verschuldigde schoolgeld ware door het Rijk te betalen; waar noodig verstrekke het Rijk ook een tegemoetkoming voor de aanschaffing van de noodige leerboeken.

Een H.C. kan dus gemist worden.

3. *Cadettenschool.*

Ofschoon door velen — in het bijzonder van Indische zijde — nog aan een C.S. schijnt gehecht te worden, geloof ik, dat — nu Alkmaar eenmaal is opgeheven — hetgeen aanbeveling verdient weer een dergelijke instelling op te richten. Trouwens, er bestaat, naar het mij voor-

komt, geen behoefte meer aan een C.S. Immers, voor de jongens hier te lande bestaat de gelegenheid om de 4e en de 5e klasse eener H.B.S. te volgen in zeer ruime mate; en voor de Indische jongens, die men die klassen in Holland wil doen doorloopen, kan gemakkelijk huisvesting bij particulieren gevonden worden. Tal van leeraars-, officiers- en ambtenaarsgezinnen hier te lande toch nemen gaarne zoons van in Indië verblijvende families op; en over het algemeen zal in zulke gezinnen de uit de koloniën overgekomen jongeling een beter tehuis vinden dan in een militaire kostschool als de C.S.

4. *Eénheid in de opleiding tot verlofs- en die tot beroepsofficier. Eénhoofdige leiding.*

Er behoort een nauw verband te worden gelegd en te worden onderhouden in de opleiding tot verlofs- en die tot beroepsofficier. Voor alle wapens moet een gelijk peil van *algemeen-militaire* ontwikkeling der tot de officiers-positie toe te laten jonge menschen worden geëischt. Natuurlijk is het te stellen *hier* bedoelde peil voor den beroepsofficier veel hooger dan voor den verlofsofficier. Maar in elk der beide categorieën zij de te eischen minimum *algemeen-militaire* kennis voor de officieren der *verschillende* wapens *onderling* dezelfde. Het mag dus niet voorkomen, dat op de S.V.O. ten behoeve van het *eene* wapen verder of minder ver wordt gegaan bij het onderwijs in tactiek, pionierkunst, militair recht e. d. dan op een dergelijke school ten behoeve van een *ander* wapen. Er behoort ten deze eenheid te heerschen en dus gelijke opvatting te bestaan. Zulks is alléén te verkrijgen door bij de opleiding voor verlofsofficier te hebben éénhoofdige leiding — bedoeld als opper-leiding. Blijven de S.V.O. elk onder den Inspecteur van het betrokken wapen ressorteeren, dan is de bedoelde eenheid van inzicht en opvatting nimmer verzekerd.

Bovendien: zal reeruteering van de a.s. beroepsofficieren uit hen, die opgeleid zijn tot verlofsofficier, plaats vinden, dan behoort mede tussehen de eene en de andere opleiding verband te bestaan. Immers, al moge aan de opleiding, zooals die voor den verlofsofficier geëischt wordt, in het minst niet getornd worden ten behoeve van die tot beroepsofficier — de laatste zal zich moeten aansluiten bij en moeten voortbouwen op de eerste. Alzoo is mede het brengen van *beide* opleidingen onder *één* opperleiding noodzakelijk.

Er zij dus één centrum, van waaruit leiding van en toezicht op de *geheele* opleiding tot officier plaats vindt.

Dat deze éénhoofdige leiding moet worden uitgeoefend door een hoofd- of opperofficier, ligt voor de hand.

De Minister, die de bedoelde éénhoofdige leiding wil invoeren, zal een sterken weerstand hebben te overwinnen van de Wapen-Inspecteurs (onder wie thans de S.V.O. ressorteeren), die uiting zullen geven aan hun vrees, dat, zoodra de opleiding tot verlofsofficier gaat behooren onder een militair-onderwijs-autoriteit, daarbij de „geleerdheid” hoogtij

zal gaan vieren en de eischen van den practischen dienst, zooals elk wapen in het bijzonder die stelt, niet meer voldoende in het oog gevat zullen blijven. Verzekering aan hun adres, dat de „opperleiding” tegen het vervallen in de gevreesde fout zal waken, zal hen niet voldoende gerust stellen. Tegemoetkoming aan hun bezwaar zal te vinden zijn door voor te schrijven, dat de bedoelde autoriteit tot overleg ten deze met de Wapen-chefs verplicht is; die verplichting — inderdaad zeer aanbevelenswaard — ware uit te strekken mede ten aanzien van de opleiding tot beroepsofficier¹⁾.

Zoo zou o.a. in de eerste plaats kunnen worden bepaald, dat de Wapen-Inspecteurs „gekend” behooren te worden bij het ontwerpen — door de onderwijs-autoriteit — van de eischen, waaraan de jongelieden ten slotte moeten voldoen, van den omvang dus van het te geven onderwijs, m.a.w. van de leerplannen; hetgeen mede zou brengen, dat periodiek overleg werd gehouden over de al- of niet-noodzakelijkheid tot aanvulling, wijziging of besnoeiing der leerplannen, opdat het onderwijs op de hoogte van den tijd blijve en dus de af te leveren jonge officieren onderlegd zijn, zooals het wapen dat eischt. Verder zou b.v. nog kunnen worden vastgesteld, dat de Wapen-chefs jaarlijks aan de onderwijs-autoriteit berichten, welken algemeenen indruk de in het vorige jaar aangekomen jonge officieren op gebied van krijgstucht, dienstopvatting, practische geschiktheid en militaire kennis hebben gemaakt.

5. *Recruteering van de a.s. beroepsofficieren uit hen, die de opleiding tot verlofsofficier met succes hebben doorloopen.*

Dit denkbeeld lijkt mij alleszins aanbevelenswaard. De voordeelen, die aan het stelsel worden toegedacht, behoeven zeer zeker niet opnieuw te worden geschetst; ze zijn voldoende bekend te achten.

Ook ter aanvulling van het korps beroepsofficieren in Indië zou ik willen zien geput uit de S.V.O. hier te lande. Wel zijn er Indische officieren van meening, dat voor den a.s. *Indischen* beroepsofficier de tijd, doorgebracht bij de opleiding tot verlofsofficier hier te lande, te weinig nuttig effect oplevert, doch ik acht die meening overdreven. Zóó groot zijn de verschillen tusschen de reglementen voor het Leger hier te lande en die voor het N. I. Leger niet, dat de tot Hollandsch verlofsofficier opgeleide jonge man in die opleiding niet een deugdelijke basis zou vinden voor zijn verdere vorming tot Indisch beroepsofficier. Er moge op de S.V.O. door de candidaten voor den Indischen dienst dan het een en ander geleerd zijn, dat zij bij hun voortgezette opleiding tot Indisch beroepsofficier hebben te herzien — hun inwijding in het soldaten-vak en hun algemeene militaire vorming zullen alleszins naar den eisch zijn geschied. En wat betreft het bezwaar —

¹⁾ Ik zou intusschen willen vragen, of de Academie, geholpen door mannen als PIEPERS, VAN WIJK en BUMA, niet jaren achtereen uitnemende vlotte cavalerie-luitenants heeft afgeleverd in een tijd, waarin overleg van den I.M.O. met de Wapen-Inspecteurs in geenen deele was voorgeschreven.

ook van de zijde van het N. I. Leger naar voren gebracht — dat met de studie der z.g. Indische vakken (Maleisch en Land- en Volkenkunde) niet gewacht kan worden tot het 1e opleidingsjaar voorbij is, welk bezwaar ongetwijfeld een factor van niet te miskennen beteekenis is, zij er op gewezen, dat met die studie reeds tijdens het verblijf op de S.V.O. kan worden aangevangen, indien — zooals de bedoeling is, hetgeen zoo dadelijk zal blijken — de verlotsscholen zooveel mogelijk zijn samengetrokken aan de K.M.A.

Die Indische officieren, die de opleiding van hun a.s. collega's van meet af aan wenschen te zien gericht op den practischen dienst van het N. I. Leger en daartoe de Indische cadetten *dadelijk* op de Academie zouden willen hebben, mogen eens bedenken, hoe de *practische* 1e jaarsopleiding dier jonge cadetten — vooral van de kleine klassen C¹ en A¹ — zou zijn te geven zonder oefen-detachementen van het N. I. Leger.

Neen, ook de aspirant-beroepsofficieren voor het N. I. Leger kunnen het voordeeligst gerecruteerd worden uit de geslaagde leerlingen der S.V.O.

Voor zoover mijn indruk reikt, behoeft de opleiding aan de S.V.O. geen wijziging van beteekenis te ondergaan. Die inrichtingen schijnen bevredigende resultaten op te leveren. Intusschen — een concentratie van alle S.V.O. aan de K.M.A. zou de zoo noodzakelijke éénheid van opvatting en stelsel in de opleiding tot verlotsofficier bevorderen, de leiding van uit het ééne gewenschte centrum vergemakkelijken en de kosten niet onbelangrijk beperken. Immers — wat het laatste punt betreft — verschillende kleine inrichtingen, als de verlotsscholen voor cavalerie, bereden artillerie en vesting-artillerie, kosten gesplitst meer dan wanneer zij vereenigd en opgenomen zijn in één groot complex. Alleen de infanterie-scholen zullen te sterk zijn om mede *in haar geheel* bij de Academie te worden opgenomen. Voor een kleine infanterie-school zal daar wel plaats zijn naast die voor de andere wapens; en bij deze kleine school zouden dan de Indische Infanterie-candidaten moeten worden ingedeeld. Een grootere Infanterie-school, waarvoor geen plaats op de Academie is (de K.M.A. mag ook uit een paedagogisch oogpunt niet een *te* groot complex worden), zal als gedetacheerd onderdeel van de Academie elders kunnen zijn gevestigd.

Niettegenstaande de vorenbedoelde concentratie aan de K.M.A., denk ik me de verlotsscholen toch elk als zelfstandig opleidingsonderdeel onder eigen commandant en met eigen officieren-leeraren, allen van het wapen zelf. Elke school hebbe haar eigen oefen-detachement. Alleen voor den inwendigen dienst heeft zij zich te voegen naar de door het Academie-bestuur te stellen regels. Opperleiding gaat uit van den Gouverneur.

6. *Voortgezette opleiding tot beroepsofficier.*

Deze te doen geschieden aan de K.M.A.

In hoofdzaak theoretisch onderwijs, doch naar behoefte afgewisseld met practijk. Detacheering bij den troep zal waarschijnlijk tegenwoordig

wel niet meer mogelijk zijn, daar reeds aan zóóveel verlofspersoneel plaats moet worden ingeruimd. Eenige weken gezamenlijk verblijf onder eigen Academie-officieren in een cadetten-kamp, tot het op grooter schaal houden van kader-oefeningen, zal voor het gemis van detachering in den troep in de plaats moeten treden.

7. *Splitsing in tactische en tactisch-technische richting.*

Voor een dergelijke splitsing kan dezerzijds niet worden gevoeld.

Reeds de *jonge* officieren in twee soorten te verdeelen, nog wel de eene een jaar vroeger klaar dan de andere, lijkt me onnoodig en ongewenscht. Ook het denkbeeld van generaal LOGGER van specialisatie, van splitsing in verplichte en niet-verplichte vakken, van diverse faculteits-diploma's kan mij niet toelachen. Het is mij alles veel te ingewikkeld. Stel vast wat de jonge beroepsofficier van elk wapen voor de behoorlijke vervulling van zijn bescheiden taak als luitenant en tot grond voor verdere krijgskundige ontwikkeling moet kennen; eisch dit van hem, en late hij zich later, als hij wat teugelwijs is geworden in de militaire wetenschap, naar eigen neiging specialiseeren in een of andere bepaalde richting.

Wèl ben ik van meening, dat, als gevolg van de *nog* ruimere mate, waarop in de moderne oorlogvoering van technische hulpmiddelen wordt gebruik gemaakt, het beslist noodig is, dat de a.s. beroepsofficier meer dan tot nu toe worde onderricht omtrent aard, samenstelling, werking en behandeling dier hulpmiddelen, welke onderrichting in hoofdzaak *practisch* hebbe te geschieden.

8. *Duur der voortgezette opleiding.*

Twee jaren lijkt mij te kort. Het schijnt me toe, dat — te meer ook gelet op hetgeen daar juist werd gezegd over opvoering van het onderwijs in zake *technische* hulpmiddelen en op den eisch (zie punt 9) van een rustiger onderwijs-methode — 2½ jaar noodig zal zijn.

Werd overgegaan — het geen wel in de lucht zit en mij uiterst aanbevelenswaard lijkt — tot het stichten van een 6e klasse H.B.S., dan zou zeker wel met een opleidingsduur van 2 jaren kunnen worden volstaan. Doch dit is voorshands toekomst-muziek!

9. *Vrije studie. — Militaire Hoogeschool.*

Eigenlijke „vrije studie”, zooals aan een universiteit *bedoeld* is, waarbij men vrij is de colleges te loopen, die men wil; waarbij de hoogleeraar een greep doet uit de stof en daarbij demonstreert *hoe* eigenlijk onderzocht en vergeleken, m.a.w. *gestudeerd* moet worden, om daardoor den student een leidraad te verschaffen hoe hij *zelf* de rest van de stof moet onder handen nemen — dergelijke vrije studie is natuurlijk bij de opleiding tot beroepsofficier algeheel uitgesloten. Er zou dan veel meer tijd — al was de leerling nog zoo vlijtig — beschikbaar moeten zijn dan de Staat om der kosten wille kan verleen.

De hier geschetste „vrije studie” heeft niets te maken met vrijheid om al of niet te studeeren. Al wil men — zooals de Bredasche Commissie

— toezicht op de studie, dan nog is „vrije studie” veel te tijdroovend. Er kan geen sprake van zijn. Eigen onderzoek, bronnen-studie enz. — het is alles even mooi ... voor den tijd, als de jonge man eenmaal officier *is*; niet voor hem, die nog in de opleidingsperiode verkeert. Voorshands bepale de jongeling er zich toe — en daarmee heeft hij de handen waarlijk vol genoeg — op te nemen wat, met zorg uitgezocht, hem gereed en wel wordt opgedischt. Het is prozaïsch, maar het is eenmaal niet anders, waar het geldt en *moet* gelden in den kortst mogelijken tijd voor den Staat, die zich zooveel kosten getroost, gereed te staan.

Trouwens, wien onzer die prozaïsche studie-methode tegen de borst stuit, hij bedenke, dat zij toch nog veel beter is dan de werkwijze van zoo menig student aan de universiteit. Op welk een ruime schaal bestaat daar het euvel van het inpompen met repetitoren. Hoe weinige studenten, met name in de rechten, doen er aan echte „vrije studie”, afgezien van de enkelen, die het tot een proefschrift brengen.

„Vrije studie” — „Militaire Hoogeschool” — „Student” — „College van docenten” — „Curatoren” — het hangt alles samen en het kan alles, naar mijn meening, niet in aanmerking komen.

Er worde — denkende aan de critiek van BREST VAN KEMPEN — voor de nieuwe regeling zorgvuldig nagegaan wat — zonder te overladen — den a.s. beroepsofficier moet worden bijgebracht. Dit bijbrengen geschiede op de meest onderhoudende, op de meest smakelijke wijze (daarom moeten de leeraren aan hooge eischen voldoen). Men stelle er den noodigen tijd voor beschikbaar, opdat van leeraarszijde niet behoefte te worden geacht en het voorgedragene door de leerlingen rustig kan worden verwerkt. En verder controleere men periodiek hoe het met het opgenomen-zijn van het vereischte gesteld is.

Een andere methode is bij een opleiding, die het op een bepaald peil afleveren, en zulks nog wel binnen beperkten tijd, ten doel *moet* hebben, niet wel denkbaar.

10. *Speciale vakken.*

Voordrachten nu en dan —buiten het lesrooster, 's avonds — over paedagogiek, sociale onderwerpen, enz. lijken mij zeer gewenscht. Zij zullen ongetwijfeld de belangstelling der jongelieden trekken, mits ze door bekende krachten op het bewuste gebied, in het bijzonder daartoe aangezoekt (alzoó door personen buiten het leeraars-korps), worden gehouden. Dergelijke voordrachten zullen mede kunnen bijdragen tot het afleiden van eventueele neigingen tot het op minder gewenschte wijze vol maken van den vrijen tijd.

11. *Internaat of externaat.*

Dit is het brandende vraagstuk!

Het pro en contra van internaat of externaat is door vóór- en tegenstanders reeds zoo dikwijls in het licht gesteld, dat volledige bekendheid

daarmede verondersteld mag worden. Ik zal daarover dan ook niet opnieuw uitweiden.

Het is voor mij niet twijfelachtig, of voor den a.s. officier is het leven in een internaat *gedurende eenigen tijd* onmisbaar. Hij moet leeren zich te regelen en te schikken naar voorschriften van orde, regelmaat en netheid; hij moet zich gewennen aan stiptheid; hij moet leeren zich te voegen naar anderen en het eenvoudige voor lief te nemen. In één woord: hij moet leeren *ondergeschikt* te zijn. *Militaire* ondergeschiktheid nu moet een tijd lang worden *ingeleefd*. Het kan nergens beter geschieden dan in een internaat ... maar dan in een zoodanig, waar gestrengheid (die zeer wel met welwillendheid en opgewektheid gepaard kan gaan) heerscht en de meerderen in elk opzicht een uitstekend voorbeeld geven. Grootendeels van het „afkijken” toch moet de jongere leeren hoe een goed militair zich te gedragen heeft.

Tijdens de opleiding tot verlofsofficier zal de jongeling dan ook in een internaat moeten leven. Toezicht op het gedrag en de levenswijze buiten de diensturen zal noodig zijn.

Over dit alles loopen de meeningen dan ook niet uiteen. Maar het vraagstuk begint eerst recht te „branden”, zoodra het gaat om de keuze voor de periode, waarin de voortgezette opleiding tot beroeps-officier valt.

Gelet op den leeftijd der leerlingen en de tegenwoordige mentaliteit van dergelijke jongelieden, zou ik het externaat best aandurven; MITS eenige voorwaarden worden vervuld. Vooreerst — en dit beschouw ik als een *overwegende* vooropstelling — zou de militaire ondergeschiktheid in het internaat der S.V.O. *deugdelijk* moeten zijn aangeleerd. In de tweede plaats zou *voortdurend* en *zonder verslapping* van de extern-levende jongelingen de grootste stiptheid moeten worden geëischt ten aanzien van hun verplichtingen, bij de opleiding te vervullen (op tijd zijn, behoorlijke tenue, militaire vormen, bijhouden van de studie, enz.). Ten derde zou door de Academie-officieren op kameraadschappelijke wijze *voeling* gehouden moeten worden met het leven der jongelieden *in hun vrijen tijd*. En ten slotte zou als „stok achter de deur” het dreigement moeten staan: bij non-chalante dienstvervulling, onvoldoende studeeren of te luidruchtig gedrag in den vrijen tijd, tijdelijke of blijvende terugroeping in het internaat op de Academie. Van dien stok — met het gebruik waarvan dan ook niet lang gearzeld zou behooren te worden — stel ik me bijzonder veel voor!

Om verschillende redenen zou ik intusschen willen ingesteld zien de verplichting, om gemeenschappelijk den op de Academie tegen kostprijs te verstrekken z.g. middagmaaltijd te gebruiken. Eerstens zou dit den jongelieden degelijke voeding tegen geringe kosten verzekeren. Verder zou dit te zamen middagmalen — in het bijzonder indien, zooals mijn bedoeling zou zijn, geregeld eenige Academie-officieren mede aanzaten — een dagelijks terugkeerend moment van onderlinge sociale

vorming opleveren. En ten slotte zou door een dergelijken Academie-disch de aanleiding tot tafel-festijnen in de stad worden beperkt.

Ten aanzien van het hierboven in de derde plaats gemaakte voorbehoud, wil ik er nog op wijzen, hoe de voordrachten in de speciale vakken (zie punt 10) m.i. allicht zouden kunnen voeren tot nuttige samenkomsten en disputen onder leiding van zich vrijwillig daarvoor beschikbaar stellende Academie-officieren (*in den geest* van de bekende klasse-leiding).

Op voorwaarden, als de vorenaangeduide, zou met externaat bij de voortgezette opleiding tot beroepsofficier, naar mijn gevoelen, gerust de proef kunnen worden genomen. Ja, ik zou zelfs zóóver willen gaan, dat ik de jongelieden zou willen vergunnen, buiten dienst in burgerkleeding in het openbaar te verschijnen. *In* dienst de grootste stiptheid en correctheid te vorderen; *buiten* dienst gepaste vrijheid te laten — doch onder onopvallende, humane contróle. Die vergunning zal ook dit goede hebben, dat het niet dadelijk zooveel aanstoot wekt, als nu en dan eens een clubje levenmakers uit den band springt en zich wat luidruchtig in het openbaar gedraagt. Zoo iets zal natuurlijk wel eens voorkomen — men mag er niet blind voor zijn. Er zal wel eens gefuifd worden, maar wat nood, indien het — ook door de kameraadschappelijke inwerking der Academie-officieren — niet te veel buiten de perken gaat en vooral wanneer maar *in den dienst* naar eisch en behooren aan de verplichtingen wordt voldaan.

Het ligt voor de hand, dat het hierbedoelde externaat een bijzonder tact-vol beleid van het Academie-bestuur vordert. De Gouverneur eische van de jongelieden — het zij nogmaals herhaald — stipte plichtsvulling, doch kome overigens aan hun billijke wenschen zooveel doenlijk te gemoet. Alléén dán zal de Gouverneur het subtiele regime naar den eisch kunnen handhaven, wanneer hij *ten volle* kan rekenen op de medewerking, in *zijn* geest, van de Academie-officieren en wanneer hij zich omgeven mag gevoelen van *hun* vertrouwen. Dit is een zeer voor-naam punt!

Aan de jongelieden, die de voortgezette opleiding tot beroepsofficier volgen, zou, voor zoover zij buiten de Academie leven, d.m. een tractement van f 100 à f 200 minder dan de tweede-luitenant geniet, behooren te worden toegekend.

12. *Tijdstip, waarop de officiersrang wordt bereikt.*

Met betrekking tot dit punt wensch ik *sterk op den vóórgrond* te brengen, dat het denkbeeld, om aan hen, die de opleiding tot verlofs-officier hebben doorlopen, den officiersrang te verleenen *eerder* dan hun jaargenooten, die zich verder tot beroepsofficier laten opleiden, dien kunnen bereiken, als *onlogisch* te eenen male *uitgesloten* behoort te zijn. Het is toch in strijd met elk begrip van correcte militaire verhoudingen, dat een jongmensch van generatie x reeds in het jaar $x + 1$ reserveofficier zou worden, terwijl zijn jaargenoot, die in het

beroepskorps wil treden, eerst in het jaar $x + 3\frac{1}{2}$ tweede-luitenant zou worden.

Er zal dus gekozen moeten worden tusschen twee stelsels: òf de verlofsofficier-adspirant wordt dadelijk na zijn opleidingsjaar reserve-officier, maar dan moet ook de voortgezette opleiding tot beroepsofficier in den luitenants-rang worden doorlopen; òf de verlofsofficier-adspirant blijft eerst voorloopig vaandrig en bereikt den officiersrang tegelijk met — d.w.z. natuurlijk *onmiddellijk na* — zijn jaargenooten, die den volledige voortgezette cursus voor beroepsofficieren met succes zonder doubleeren hebben gevolgd. In laatstbedoeld stelsel wordt dus de voortgezette opleiding tot beroepsofficier in den vaandrigrang doorgemaakt.

Mij komt 't verreweg het beste voor, dat de adspirant-beroepsofficier den officiersrang eerst bereikt na afsluiting van zijn opleiding. Leerlingen aan de Academie te hebben, die *officier* zijn, levert allerlei moeilijkheden op: men denke aan gezamenlijke praktische oefeningen, aan correcties, als die noodig zijn, en zoo meer. Met name zou het in punt 11 bedoelde dreigen met den „Stok achter de deur” niet toegepast kunnen worden. Een probaat middel, om de maat te doen houden, zou daardoor worden gemist! Bovendien — de jonge man moet, naar ik zou wenschen, zoolang de positie van beroepsofficier nog niet bereikt is, slechts door een voorloopige gemakkelijk van weerszijden te verbreken verbintenis aan het Leger zijn gebonden: welnu, men bedenke dat, de officiersrang eenmaal toegekend zijnde, de rechtspositie veel vaster wordt en het verband moeilijker op te heffen is.

Alzoo: de adspirant-beroepsofficier wordt eerst luitenant, als zijn opleiding ten einde is. Maar dan moet ook de jaargenoot, die bij het verlofspersoneel is gebleven, zoo lang wachten op den officiersrang.

Èrg lijkt me dit laatste heelemaal niet! Laat men den jongen vaandrig in zijn 2e en/of zijn 3e dienstjaar nog onder de wapens komen, dan zal hij èn doordat hij inmiddels een paar jaar ouder is geworden èn doordat hij nog 1 of 2 herhalingsoefeningen heeft medegemaakt, veel beter in de officierspositie passen. Zijn gezag in den troep zal door een en ander wat meer van beteekenis zijn geworden. En dit is waarlijk lang niet zonder gewicht. Want wat toch zal het gezag van een reserve-tweede-luitenant na 1 jaar opleiding te beduiden hebben!

De Commissie-Jhr. WITTERT zou het door mij voorgestane stelsel „zeer betreuren” (zie IX, 9); het zou bij de adspirant-verlofsofficieren „de ambitie dooden”. Het spijt me, maar wanneer men met mij eens is, dat het aangeduide systeem niet alleen logisch, maar ook beter is, dan mag het niet achtergesteld worden ter wille van een tijdelijke déceptie in het wereldje van de a.s. verlofsofficieren. „Tijdelijk” zeg ik, want ik ben overtuigd, dat er slechts een paar jaren mede gemoeid zullen zijn, om in het Leger zich te doen vestigen het gezonde begrip, dat èn in den beroepskring èn in den verlofskring de positie van vaandrig een

alleszins passenden overgang oplevert tusschen het eerste opleidingsjaar en den officiersrang.

13. *Leerkrachten.*

Dat er zooveel mogelijk continuïteit niet alleen in het leeraars- maar ook in het dirigeerend personeel behoort te worden betracht, ligt voldoende voor de hand. Zoo is het kort geleden als een bijzonder gelukkige omstandigheid aan te merken geweest, dat toen gedurende een 10-tal jaren als *permanente* kracht aan het hoofd van het wiskunde-onderwijs aan de Academie — met den titel van professor — gestaan heeft een in de techniek doorkneed, bij de reserve overgegaan, oud-beroepsofficier der artillerie van groote reputatie. Maar dat in het algemeen alle militaire leerkrachten — zij dus, die de specifiek-krijgskundige vakken geven — *permanent* aan de Academie zouden moeten zijn verbonden, en dat deze met nu en dan eens een detachering in den troep zouden kunnen volstaan, daarmede zou ik in geenendeele kunnen medegaan. Zoo terecht zegt Generaal ELOUT, waar hij BREST VAN KEMPEN'S meening ter zake in de „Militaire Spectator” 1926 no. 12 weerlegt: „Hier schiet de geachte schrijver aan inzicht te kort”. Zóó is het: het *inzicht* in deze quaestie ontbreekt ... ook bij de Bredasche Commissie.

De *beste* officieren worden genomen voor de instructeursbetrekking, zoo bij de S.V.O. als bij de voortgezette opleiding aan de Academie. Geen concurrentie in deze — zooals wel is voorgekomen! — tusschen beroeps- en verlofsopleiding. Geen strijd meer tusschen „militair onderwijs” en Wapen-Inspecteurs om een bepaald officier, dien de een aan de Academie wenschte te verbinden doch de ander aan een S.V.O. niet wilde loslaten. Ook om *deze* reden: één *hoofd* voor beide opleidingen.

Aan den wensch, dat de leeraren in onderwijs-zaken meer zullen worden gekend en overleg met hen van de zijde van het commando (S.V.O.) of het Bestuur (Academie) zal worden gehouden, zij zooveel mogelijk tegemoet te komen (zie aan het slot van punt 14). Intusschen blijve van leeraarszijde in het oog gehouden, dat de Chef de verantwoordelijkheid draagt, dus te beslissen heeft. En dan — de jonge leeraar hebbe *vertrouwen* in het door ondervinding meer bezonken inzicht van de Leiders òf hij vrage royaalweg ontheffing. Want *medewerking* moet er zijn; de Chefs hebben in hun moeilijke taak, om de jongelieden op te voeden, den steun van hun helpers maar al te veel noodig.

14. *Hoofden van Onderwijs bij de voortgezette opleiding aan de Academie.*

Het is een bepaalde eisch, dat de leeraren van een bepaalde groep vakken in verband met elkaar werken. Bovendien hebben de jonge, pas opgetreden, leeraren beslist vingerwijzing, voorlichting en leiding noodig. Er moet dus in elke groep iemand zijn, die *onder* het Academie-Bestuur de belangen van de groep behartigt. Aan het Bestuur zelf ontbreekt de tijd om ook nog zulke details op zich te nemen.

Na de afschaffing van de Hoofden v. O. heeft men, om in de zoo juist aangeduide behoefte te voorzien, — naar ik meen — getracht zich te redden met een groepsvertegenwoordiger of een groepsleider. Ik begrijp echter niet, waarom de oude, beproefde regeling van officieele Hoofden van Onderwijs niet meer naar eisch en wensch zou kunnen werken. Intusschen ware, om den leeraren wat meer invloed in onderwijszaken toe te kennen, voor te schrijven, dat deze Hoofden maandelijks met de hun onderhoorige leeraren groepsvergaderingen hebben te houden.

15. *Al of niet een Eerste-Officier aan de Academie.*

Hoe meer categorieën van jongelieden er aan de Academie zijn, hoe meer noodig het is, dat de Gouverneur in de uitoefening van het Bestuur over een hulp, in den vorm van een Eerste-Officier, kan beschikken. Men bedenke, dat de omvang van de taak van het Bestuur veel minder afhankelijk is van het *aantal leerlingen* dan van de meerdere of mindere *samengesteldheid* van de Inrichting.

De druk van de correspondentie naar buiten kan aanmerkelijk verlicht worden door een goed geoutilleerd Gouverneurs-bureau; maar er is zooveel, waarin het Bestuur zich niet door ondergeschikte hulpkrachten kan doen vervangen; b.v. bijhouden van leerplannen en programma's van studie; beoordeelen van ontwerp-leerboeken; regeling van lessen, oefeningen en examens; bijwonen van oefeningen; lessen-bezoek. Dit alles vereischt, behalve kennis van zaken, ook routine; en — voorzoverre het niet door den Gouverneur persoonlijk kan worden verricht — kan het slechts worden overgelaten aan een ouder of hooger officier, van wien *gezag* uitgaat.

Behoudens in uitzonderingsgevallen en uitzonderingsperioden, kan alzoo, naar het mij dunkt, een Eerste-Officier bezwaarlijk gemist worden.

16. *Rangen voor het leidend en onderwijzend personeel.*

Bij een nieuwe organisatie van het geheele samenstel zij men vooral ruim in de rangen-quaestie.

Voor alle functiën moet als regel gelden, dat de rang van ondergeschikte beteekenis is. Heeft men een goeden leeraar, die nog niet *te lang* uit den troep is — behoudt hem als kapitein of zelfs tijdelijk als majoor. Laat gerust een kapitein of ritmeester, commandant eener S.V.O., als hoofdofficier tijdelijk gecontinueerd worden. Een jonge Eerste-Officier aan de Academie kan zeer wel in den kapiteinsrang beginnen. Voor de Gouverneurspositie blijve men even ruim, als men steeds geweest is.

Een nieuwe K.M.A., zooals ik mij die denk.

De belangstellende, die de lezing tot hier toe heeft volgehouden, zal reeds begrepen hebben, hoe ik me een nieuwe Academie voorstel.

Het beeld, dat mij voor oogen staat, ziet er in ruwe trekken als volgt uit:

De Academie gesplitst in 2 afdelingen:

a. De eerste of laagste afdeling omvat de verschillende S.V.O.; de jongelieden, allen intern, worden achtereenvolgens korporaal en sergeant (wachtmeester); met inbegrip van de detachering bij den troep: één cursusjaar.

b. De tweede of hoogste afdeling wordt gevormd door hen, die de voortgezette opleiding tot beroepsofficier voor beide Legers volgen; vaandrags; 2½ cursusjaren; extern (behoudens uitzonderingen).

Toelichtingen:

Ad a. Voor de positie van de onder het Academie-Bestuur geconcentreerde S.V.O. zij herinnerd aan het gestelde aan het slot van punt 5.

Ad b. Voor de inrichting der hoogste afdeling gelden de beginselen, ontwikkeld in de punten 6 t/ 11.

Vaandrags, die tot het internaat moeten zijn teruggeroepen, volgen eenvoudig den *inwendigen* dienst van een der bij de Academie ondergebrachte S.V.O.

De toeloop tot de beroeps-carrière.

Terwijl de toeloop tot het verlofsofficierschap des noodig geforceerd kan worden door met behulp van de dienstplicht-wet de *verplichting*, om verlofsofficier te worden, in steeds sterker mate *op te leggen*, moet de toeloop tot de beroeps-carrière een vrijwillige zijn. Laatstbedoelde toeloop is hoofdzakelijk — en althans in de allereerste plaats — afhankelijk:

a. van het *aanzien*, dat de betrekking van beroepsofficier in de maatschappij geniet;

b. van de *materieele* positie, die de betrekking belooft; en

c. van de oogenblikkelijke *kansen* op de steeds wisselende *arbeidsmarkt*.

Met betrekking tot punt a. wijs ik op het volgende:

Om de betrekking van officier, als beroep, naar eisch te kunnen vervullen, is een *wetenschappelijke vak*-opleiding noodig. Naarmate die opleiding op breder grondslag is ontworpen en deugdelijker wordt gegeven, naar die mate zal de positie van beroepsofficier meer zijn gezien. Of men het aan de Academie gegeven onderwijs al het etiket „Hooger Onderwijs” opplakt, en of men al de leeraren „professor” en de leerlingen „student” noemt — met die uiterlijkheden zal men de gewenschte appreciatie niet afdwingen. Waardeering en aanzien zullen alleen gewonnen worden door te zorgen voor een waardig *wetenschappelijk* peil. Alzoo: hoe degelijker het onderwijs aan de Academie, hoe grooter de toeloop zal zijn.

De toeloop zal altijd wisselend zijn. Er zal dus gegrepen moeten worden naar een middel tot *regeling* van den toeloop. Dat middel is

het geld! In tijden van onvoldoenden toeloop stelle de Regeering de opleiding aan de Academische kosteloos; in jaren van ruimen toeloop vordere zij een bijdrage. Zelfs zou men bij groote schaarschte gratificaties in uitzicht kunnen stellen en bij overdreven toestrooming hooger bijdragen kunnen eischen. Periodiek, b.v. om de 3 of 5 jaren, zal bepaald moeten worden, of al dan niet een bijdrage, e.g. tot welk bedrag, zal worden verlangd. Door de geldelijke voorwaarden voor de toelating op of neer te bewegen, zal de Regeering het in de hand hebben den toeloop te regelen. Het is alweer een prozaïsch middel, maar inderdaad ligt het, als uiterst practisch, voor de hand.

De kosten.

Of het door mij voorgestane stelsel, om beroepsofficieren te krijgen, meer of minder kostbaar zal zijn dan de bestaande opleiding, is — zoo oppervlakkig weg — niet te zeggen. Maar dit staat bij mij vast: voor de opleiding tot beroepsofficier behoort gegrepen te worden naar het **BESTE** wat men kan krijgen. Acht men het aanbevolen systeem beter dan het oude, dan mag men niet bij het bestaande blijven volharden, omdat het wat goedkooper is. Immers, het Leger zal voortaan moeten drijven op een *zeer* beperkt getal beroepsofficieren. Maar die moeten dan ook van de bovenste plank zijn! Wat het ook *koste!*

Men zal mij verwijten, dat ik van *dit* punt mij gemakkelijk afmaak. Dat verwijt zal ik me getroosten, overtuigd als ik ben, dat het laakbaar zou zijn, de keuze van een stelsel van opleiding tot beroepsofficier te laten afhangen van het kosten-vraagstuk. Aan *overdreven* eischen worde paal en perk gesteld — dat is aan het Militaire Departement waarlijk wel toevertrouwd — doch in wat *noodig* is, worde voorzien.

Waar hier „de kosten” aan de orde zijn, zij nog gewezen op de noodzakelijkheid van ruime bezoldiging, resp. toelagen, voor het leeraarspersoneel, opdat de élite — aangezocht — zich inderdaad bereid verklare het leeraarsambt te vervullen.

De opleiding tot officier der Genie en der Militaire Administratie.

Zooals ik aan het slot der „Inleiding” in uitzicht stelde, betrof al het vorenstaande alléén de opleiding tot officier der Infanterie, der Cavalerie en der Artillerie. Mij rest nu nog de mede in dat slot toegezegde aanteekening te geven over de opleiding tot officier der Genie en der Militaire Administratie.

Wat betreft de opleiding tot officier van laatstbedoeld dienstvak, zij opgemerkt, dat deze zich zal hebben aan te passen aan de opleiding, zooals men die voor de 3 hoofdwapens vaststelt. Die aanpassing zal gemakkelijk te vinden zijn. Men houde echter ook hierbij twee hoofdbeginselen in het oog: 1. het *voor alle* officieren geldende peil van *algemeen-wetenschappelijke* ontwikkeling (einddiploma H.B.S. 5 of gelijkwaardig getuigschrift) moet vóór den aanvang der opleiding zijn

bereikt; 2. de aspiranten worden niet eerder officier dan hun jaargenooten van de 3 hoofdwapens.

Wat aangaat de opleiding tot officier der Genie is de zaak veel minder eenvoudig. Het vraagstuk dier opleiding hangt namelijk nauw samen met het antwoord op de vraag: Welke plannen heeft men voor de toekomst met het Wapen der Genie. Wil men één korps officieren behouden voor den dienst van den Staf der Genie en voor dien bij de Genietroepen? Zoo ja, wil men ze recruteeren uit Delftsche Ingenieurs; of wenscht men een opleiding op den ouden — zij 't ook uitgebreiden — voet, dan wel een vorming eerst aan de K.M.A., daarna aan de T.H.? Of wil men eenige Delftsche Ingenieurs aan het Leger verbinden als officieren voor de hoogere technische staven, en overigens ten behoeve van de aanvoering bij de verschillende technische troepen de noodige krachten putten uit de officieren der 3 hoofdwapens, die een aanvullingsopleiding hebben doorgemaakt?

En hoe denkt het Leger-Bestuur in Indië over een en ander?

Het is duidelijk, dat in al deze en dergelijke vragen eerst een beslissing moet zijn genomen, vóórdat overwogen kan worden hoe de opleiding voor den dienst der Genie ware te organiseeren. Bij die overwegingen zal dan mede zijn na te gaan, of — en zoo ja, in hoeverre — de te ontwerpen opleiding zou kunnen worden aangepast bij de nieuwe opleiding voor de 3 hoofdwapens. Dat in dat ontwerp aan de twee zoeven nog gereleveerde hoofdbeginselen niet zou worden voldaan, is ondenkbaar.

Januari 1927.

STUDIËN OVER ONTwapENING.

De uitgaven voor de defensie.

DOOR

J. J. G. Baron VAN VOORST TOT VOORST,
Kapitein van den Generalen Staf.

I. *Algemeen.*

Sedert verscheidene jaren hebben de uitgaven voor de defensie, be- zien uit het oogpunt van beperking der bewapeningen en van de daaruit voortvloeiende lasten, de opinie van de beschaafde wereld in het algemeen en van de leden van den Volkenbond in het bijzonder bezig gehouden.

Het heeft toch veel aantrekkelijks om in den *nervus rerum* indirect alle bewapeningen en oorlogsvoorbereidingen met één slag te treffen. Dan ook, zoo scheen het, zou het niet noodig zijn om in moeizamen, langdurigen arbeid vast te stellen wat eigenlijk bewapeningen zijn; hoe men de bewapeningen en de verschillende vormen daarvan onderling zou kunnen vergelijken; welke bewapeningen een defensief, welke meer een offensief karakter hebben; welke voor beperking in aanmerking komen; welke methodes ter toepassing zouden kunnen dienen en, ten slotte, welke maatsaf voor iedere bewapeningscategorie zou moeten worden aangelegd. Door het beperken en wellicht evenredig vermin- deren van de budgetten voor de defensie der verschillende landen, zoo was het denkbeeld, zou men een begin van beperking der bewapenin- gen over de geheele linie bereiken.

Onder den indruk van de zeer groote uitgaven waarmede de bud- getten als gevolg van den oorlog — nog gezwezen van den schulden- last in den oorlog opgestapeld — waren belast, hechtten reeds de eerste en de tweede algemeene volkenbondsvergadering groote waarde aan gegevens nopens de variatie in de uitgaven voor de landsverdedi- ging van elk land op zich zelf en de tendenz, welke in het beloop van deze uitgaven over achtereenvolgende jaren tot uiting kwam.

In Juli 1922 besloot de „Commission temporaire mixte”¹⁾ te be- ginnen met de uitgaven voor de nationale verdediging der verschillen- de landen vóór en na den oorlog, in statistische tabellen te verzamelen.

Deze tabellen boden evenwel nog niet veel houvast. De, in de het eerst uitgekomen serie van September 1922 getroffen, vergelijking

¹⁾ Deze raadgevende volkenbondcommissie — niet te verwarren met de gemengde commissie, toegevoegd aan de voorbereidende ontwapeningscommissie — bestond uit 6 deskundigen op politiek, sociaal en economisch gebied, 6 militaire deskundigen, 4 deskundigen op financieel gebied en 6 werkgevers en werknemers van het Internationaal Arbeidsbureau.

tusschen het defensiebudget van een land voor het jaar 1913 en dat voor de jaren 1920, 1921 en 1922 moet m.i. als weinig deugdelijk worden beschouwd. De toestanden, mede als gevolg van den oorlog, waren, vooral in de eerste jaren na den oorlog als gevolg van uitgaven welke daarmede rechtstreeks verband hielden, doch ook anderzijds van inkomsten welke verbonden waren aan den verkoop van oorlogsmaterieel, zoo verschillend met die vóór den oorlog, vooral ook door de depreciatie der valuta in een aantal landen, dat op een dergelijke vergelijking geen peil valt te trekken. Zij werd dan ook bij de volgende serie, die van September 1923 achterwege gelaten.

Hoe meer men zich in dezen arbeid verdiepte, des te sterker kwamen de moeilijkheden, verbonden aan hetgeen vooral den niet-deskundige zoo eenvoudig leek, naar voren.

Reeds de beteekenis van de cijfers van uitgaven voor de defensie der verschillende landen is zeer verschillend omdat het systeem van comptabiliteit even verscheiden is als er staten zijn. En zelfs bestaan soms belangrijke verschillen voor *een zelfde* land tusschen de inrichting van het budget voor het leger en dat voor de marine.

Sommige landen brengen in het budget in rekening de bruto-uitgaven, andere alleen de netto-uitgaven, d.w.z. dat van eerstbedoelde uitgaven worden afgetrokken: het inkomen als gevolg van den verkoop van verouderd materieel, de terugbetaling van andere departementen, de bijdragen van overzeesche gebiedsdeelen in de defensie, de inkomsten, voortvloeiende uit weerbelastingen en produceerende militaire inrichtingen, enz. Dat het verschil tusschen de ruwe en de zuivere uitgaven geenszins kan worden verwaarloosd blijkt b.v. uit de begrooting 1922—'23 voor Groot-Britaanië, waarbij dit verschil 15 miljoen pond sterling bedraagt, zijnde $1\frac{1}{2}$ maal het bedrag van onze toenmalige defensie-uitgaven voor leger en vloot te zamen. Verder komen voor sommige landen de uitgaven voor kruitfabrieken, arsenalen e.d. niet voor onder leger en marine, maar moeten zij elders in de begrooting worden gezocht. Hetzelfde is somtijds het geval met de uitgaven, verbonden aan de militaire pensioenen, welke men b.v. terugvindt onder de begrooting voor finantiën inplaats van onder oorlog en marine.

Ook de verdeling van de lasten voor de verdediging van overzeesche gewesten geschiedt dikwijls in geheel verschillende verhouding over het budget van het moederland en dat van bedoelde gebiedsgedeelten. Hetzelfde is het geval bij staten op federatieven grondslag, waarbij, behalve de algemeen gedragen uitgaven, iedere bondsstaat speciale militaire uitgaven heeft.

De periode na den oorlog heeft, wij wezen er reeds op, nieuwe moeilijkheden medegebracht.

Desalniettemin heeft de Raad van den Volkenbond in overeenstemming met desbetreffende resoluties van de Assemblée, herhaaldelijk gepoogd om de volkenbondsleden er toe te brengen zich te verbinden om de uitgaven voor de defensie althans niet te doen toenemen en deze

voor een bepaald tijdvak te houden op het peil van het laatste begrotingsjaar. Zoo in 1921 en in 1922, waarbij de financiële *status* voor een tijdvak van 2 jaar zou moeten worden gehandhaafd.

In het geheel geen succes had een poging van de derde Assemblée om, te beginnen met de vóór den oorlog 1914—'18 bestaande Europeesche staten, de budgetten voor de defensie *terug te voeren* tot de cijfers van 1913, berekend naar den grondslag der prijzen vóór den oorlog. De „Commission temporaire mixte” verklaarde, dat er zich te veel uitzonderingen zouden voordoen en dat de uitgaven voor het jaar 1913 moeilijk als norm kunnen worden gekozen, gelet op den bewapings-toestand waarin Europa op dat tijdstip verkeerde. Dit blijkt ook duidelijk uit de graphische voorstelling, gevoegd bij de vorige studie, waarbij juist in 1913 een zeer sterke stijging in de defensie-uitgaven gaande is.

De Raad en ook de vierde Assemblée legden zich bij de meening van de Commission temporaire mixte neer.

Nadat echter gebleken was dat, genomen over de jaren 1922, 1923 en 1924, over de geheele linie een vermindering van de uitgaven voor de defensie viel waar te nemen, beval de Raad van den Volkenbond dd. 27 Juni 1924, in overeenstemming met een resolutie van de vierde Assemblée, den statenleden gelijke verbintenis tot stabilisatie aan voor de periode „noodig tot het uitwerken en aannemen van het algemeene „plan tot vermindering der bewapeningen”; toenmaals feitelijk dus voor nog onbepaalden tijd.

Hiermede waren als het ware de eerste pogingen tot beperking der bewapeningen uitgaande van den volkenbond gedaan. Uit de desbetreffende volkenbondstukken blijkt evenwel, dat telkens een groot aantal volkenbondsleden mededeelt zich *niet* aan de aanbevelingen te kunnen houden.

Merkwaardig is, dat, in hun beantwoording van de eerste vragen betreffende de beperking der defensie-uitgaven de Fransche en de Spaansche regeeringen meenden er op te moeten wijzen, dat de militaire budgetten geen overtuigende aanwijzing vormen ten aanzien van de militaire sterkte van een land.

En ten aanzien van de resolutie van de IV Assemblée verklaarden tijdens de 29e raadszitting in Juni 1924 de gedelegeerden van Engeland, Italië, Zweden, Frankrijk en Japan namens hun regeeringen, dat deze resolutie geen bindend karakter had, terwijl bovendien de Engelsche gedelegeerde mededeelde, dat Engeland zich daaraan niet kon houden.¹⁾

Een en ander nam niet weg, dat de Raad van den Volkenbond in de aan de voorbereidende ontwapeningscommissie gestelde vragenlijst ook de quaestie van de uitgaven voor de defensie meende te moeten

¹⁾ Zie de betrokken publicaties van den Volkenbond, zoomede de redevoering van Mr. V. H. RUTGERS, gehouden tijdens de 22ste interparlementaire conferentie in 1924.

betrekken. Zoo worden bij vraag III, als voorbeeld van regels, welke zouden kunnen worden gevolgd bij de onderlinge vergelijking der bewapeningen, ook aangehaald de uitgaven. Wij vinden deze evenwel niet in denzelfden vorm terug bij het mandaat, hetwelk de voorbereidende ontwapeningscommissie aan haar beide subcommissies gaf. In haar aanwijzing *a* op het vragenstel IIb en III noodigde zij de militaire subcommissie (A) slechts uit tot een onderzoek van de kenmerken van vergelijking, zonder daarbij eenig voorbeeld, dus ook niet de uitgaven, te noemen (zie hiervoor de tweede studie). Subcommissie B ontving ter zake geen opdracht, doch nam dit onderwerp toch in studie en stelde harerzijds aan de gemengde commissie de afgeronde vraag:

„Kan men den graad van bewapening van verschillende staten beoordeelen door hun militaire uitgaven te vergelijken en door welke methode?”

Bij de vraag, betreffende de methodes, welke zouden kunnen worden gevolgd tot de beperking der bewapeningen, had de Raad eveneens als voorbeeld aangegeven „de vermindering van de uitgaven voor de „nationale defensie”.

De voorbereidende ontwapeningscommissie kleepte evenwel haar opdracht aan haar beide subcommissies in dit opzicht veel voorzichtigter in.

Nadat zij een aantal methodes aan de hand doet, zegt zij nopens de defensie-uitgaven:

„Ook is aan de hand gedaan dat een beperking van de strijdkrachten „zou kunnen worden uitgevoerd door vermindering of beperking der „uitgaven voor de nationale verdediging.

„De commissie wenscht het advies der beide subcommissies te kennen „betreffende dit punt en ten aanzien van de voorwaarden van toepassing dezer methode, voor geval zij van meening zijn, dat zij zou „kunnen worden toegepast”.

Voor het geval zij van meening zijn, dat deze methode zou kunnen worden toegepast! Wij zullen hieronder zien tot welke conclusies de beide subcommissies ter zake van deze toepassing zijn gekomen en teekenen hierbij reeds dadelijk aan, dat in de subcommissie A alle staten waren vertegenwoordigd, welke van den aanvang af aan de ontwapeningscommissie deelnamen en dat in het rapport ook de meening van delegaties tot uiting is gebracht, wanneer deze afweek van anderen.

De subcommissie B daarentegen renvoyeerde ook deze opdracht in eersten aanleg aan vorenbedoelde gemengde commissie. Voor de samenstelling dezer commissie zij verwezen naar de desbetreffende noot in de eerste studie.

In de gemengde commissie waren evenwel verschillende delegaties, behoorende tot de voorbereidende ontwapeningscommissie, niet vertegenwoordigd. Het ligt dus voor de hand, dat de subcommissie B, hoewel zij eenvoudigheidshalve het rapport van de gemengde commissie

onveranderd overnam, daarbij voor de betrokken regeeringen het recht voorbehield om ter zake van een andere meening te doen blijken. Hetgeen reeds dadelijk geschiedde door de Vereenigde Staten en Argentinië.

II. *De Defensie-uitgaven als kenmerk van vergelijking van de bewapeningen.*

De gemengde commissie en, op haar voetspoor een gedeelte van de subcommissie B, kiest, bij het onderzoek van de vraag betreffende de vergelijking van de uitgaven, verbonden aan de bewapeningen, m.i. een minder juist punt van uitgang. Zij rangschikt uitsluitend „de vredesbewapeningen welke daadwerkelijk in dienst worden gehouden” onder deze bewapeningen.

Uit de voorafgaande studiën moge duidelijk zijn, dat onder de te beperken bewapeningen — ook onder die, welke zich leenen ter vergelijking — nog heel wat meer moeten worden gerangschikt dan de in dienst zijnde vredesbewapeningen. Daarmede is dus het arbeidsveld in dit opzicht onvoldoende afgebakend. Het wekt trouwens den indruk, dat de gemengde commissie bij de behandeling van het onderdeel materieel in depot, het niet geheel eens is geweest hoe dit feitelijk te beschouwen: het buiten beschouwing te laten, zooals de Fransche groep wil, dan wel het te rekenen onder de vredesbewapening overeenkomstig de opvatting van de andere groep. Wij stellen een en ander hier voorop, omdat het zal blijken van invloed te zijn bij de methodes ter beperking van de bewapeningen; aan het slot van deze studie komen wij er nog op terug.

Dit neemt niet weg, dat vele der geleverde beschouwingen van het grootste belang zijn.

Hoe moeilijk de finantieele zijde van het ontwapeningsvraagstuk is en hoezeer de meeningen ter zake nog uiteenloopen, zal nader blijken uit het verschil van opvatting, dat in menig opzicht bestaat tusschen de door de subcommissie B geraadpleegde finantieele deskundigen en die, welke in subcommissie A hun gevoelens deden kennen.

Beide subcommissies, A en B, zijn het eens, dat het onmogelijk is onder de tegenwoordige omstandigheden tot een uniform systeem voor de begrotingen der verschillende staten te geraken. Indien zulks wel mogelijk ware dan zou de vergelijking niet zooveel moeilijkheden als thans bieden. Maar, zooals reeds bleek bij de samenstelling van de hiervoren bedoelde volkenbondstabellen van defensie-uitgaven; de verschillen tusschen de budgetten zijn legio. Behalve op de bij deze tabellen behandelde en hiervoren aangegeven verschilpunten in de comptabele stelsels der verschillende staten, wijzen wij aan de hand der rapporten nog op enkele andere:

— de subsidies voor vrijwillige schietvereeningen of vereeningen voor militaire vooroefening komen bij sommige landen onder „oorlog” voor, elders echter onder andere departementen;

— de dienst van bebaking en betonningen en de hydrographische dienst valt bij enkele landen onder „marine”, bij andere onder „waterstaat”;

— in sommige gevallen verrichten leger of maritieme instellingen ook arbeid van niet-militair karakter b.v.: rijkswerken, geweerfabrieken, topographische inrichtingen;

— de subsidies voor particuliere industrieën, welke ingericht moeten zijn op de vervaardiging van oorlogsmaterieel, komen nu eens voor bij „oorlog” of „marine” dan weer bij „handel en nijverheid”;

— buitengewone uitgaven b.v. voor bewapeningsfondsen bij aankoop van nieuw geschut, aanleg van nieuwe versterkingen e.d. worden somtijds behandeld onder de desbetreffende leeningen;

— enz., enz.

Inderdaad hangen de verschillen, welke tusschen de methodes van wettelijke rekenplichtigheid van de uitgaven der verschillende landen bestaan, gewoonlijk nauw samen met principieele grondwettelijke verschillen of berusten zij op traditie.

Een hervorming van de begrotingen voor de defensie zou trouwens in de meeste gevallen een reorganisatie van het geheele budgetaire stelsel van een land vereischen.

Het is dus niet te verwonderen, dat de subcommissie A den wensch uit, dat onverwijld de bestudeering worde ter hand genomen van de middelen, dienstig tot het, *naar de mate van het mogelijke*, vergelijkbaar maken van de defensiebudgetten der verschillende staten.

De gemengde commissie doet daartoe reeds een middel aan de hand n.l. om, naast de begrotingen, van regeeringswege de noodige overzichten omtrent de uitgaven voor de defensie te doen verstrekken, ingericht volgens een standaard-model. Deze commissie geeft wel is waar een algemeen plan voor de inrichting van dit model-overzicht, doch liet de definitieve samenstelling daarvan over aan een aantal, bijzonder in de samenstelling van de militaire begrotingen doorknede deskundigen.

Ondanks de groote verscheidenheid in de inrichting van de begrotingen der verschillende staten, kunnen de uitgaven voor de defensie in twee groote groepen worden onderscheiden, die voor de effectieven en die voor het materieel. Ook voor deze twee hoofdcategorieën gaan de experts van de gemengde commissie na of vergelijking tusschen de verschillende begrotingen mogelijk is. Hetzelfde doet de kundige controleur van legeradministratie JACOMET in een toelichting van het Fransche standpunt, gegeven in de subcommissie A.

Beide beschouwingen komen tot de slotsom, dat de uitgaven voor het personeel in de onderscheidene legers in het geheel niet met elkander kunnen worden vergeleken. Daarvoor verschilt b.v. reeds de betaling van den — dikwijls ook gehuwden — vrijwilliger van het staande leger te veel met de karige soldij van den dienstplichtige van het kaderleger,

zoodat het bedrag besteed aan de salarissen in geenerlei verhouding staat tot de sterkte der effectieven.

Ook de uitgaven voor voeding van man en paard, kleeding en harnachement, kazerneering, verwarming, verlichting, slaapgelegenheid, meubileering, enz. enz. zijn verschillend naar gelang van den voet, waarop een leger in vreedestijd leeft. En deze is geheel anders — wij verschillen hierin van opvatting met den controleur JACOMET — voor een vrijwilligersleger, waarbij de soldaat gedurende jaren achtereen in het leger zijn „home” moet vinden, in vergelijking van een dienstplichtleger en vooral een militieleger, waarbij de kazerne voor den dienstplichtige hoofdzakelijk gelegenheid moet bieden tot legering. Reeds alleen de kosten van kleeding en voeding per jaar voor den vrijwilliger van het leger der Vereenigde Staten bedragen $2\frac{1}{2}$ maal die van den Franschen dienstplichtige.

Voor de uitgaven verbonden aan het materieel komt de gemengde commissie na een zeer korte beschouwing tot de slotsom, dat de hoeveelheid militair materieel in verscheidene landen bij benadering kan worden afgeleid uit de daaraan bestede militaire credieten.

De reeds aangehaalde meer uitgebreide studie van Fransche zijde stelt in het licht, dat op de uitgaven voor het onderhoud zoowel als voor den aankoop of de vervaardiging van het materieel, van invloed zijn de loonstandaard en het verschil in prijs van de grondstoffen.

Volgens gegevens van het Internationaal Arbeidsbureau was een groot aantal arbeidsloozen in 1926 in de Vereenigde Staten 3 tot 4 maal zoo hoog als in Londen en 8 tot 9 maal meer dan in Brussel. Een metrische ton gietijzer was in dat zelfde jaar in de Vereenigde Staten $1\frac{1}{2}$ maal duurder dan in Frankrijk. Onafhankelijk van de tegenwoordige afwijkingen in de waarde van het geld voor de verschillende staten, hebben dergelijke verschillen steeds bestaan. Nu zou men aan de hand van den gemiddelden loonstandaard en van de prijzen der grondstoffen voor de verschillende landen een berekening kunnen maken waarbij de genoemde verschillen worden geëlimineerd, maar daarmee komt men er ook dan niet, omdat nog rekening zou moeten worden gehouden met het zogenaamde industriele rendement. De industrieën waarbij de organisatie van den arbeid zeer is vervolmaakt en bovendien is gericht op de massaproductie van eenheidsmaterieel — men denke aan de producten van FORD en de automobielen geleverd door de General Motors Company — komen, ondanks hooge salarissen, met een lagen kostenden prijs aan de markt. De graad van het rendement op industrieel gebied van een land kan evenwel niet onder cijfers worden gebracht, evenmin als de ontelbare verscheidenheid van het in voortdurende ontwikkeling verkeerende economische en sociale leven der volken. De economische en sociale ontwikkeling, welke Italië in de laatste 5 jaar doormaakt, is daarvoor een bewijs.

Ten slotte rijst de vraag of het niet mogelijk zou zijn de *verhouding* van de defensie-uitgaven tot de totale uitgaven als element ter beoor-

deeling van de wisselende militaire krachtsinspanning van een bepaald land te beschouwen. Deze zienswijze zijn in de militaire subcommissie met de Fransche een 6 tal delegaties toegedaan.

Zij willen, blijkens de, van Fransche zijde gegeven toelichting, zelfs de variaties van deze verhouding voor de verschillende landen als maatstaf benutten bij de onderlinge vergelijking van de militaire inspanning.

De gemengde commissie wijst echter ook hier op de groote moeilijkheden, welke zich kunnen voordoen. Zij vestigt er als voorbeeld de aandacht op, dat het totaal van de normale budgetaire uitgaven voor Australië hooger is dan voor Canada, niettegenstaande het nationale inkomen van Canada $\frac{1}{3}$ hooger is dan dat van Australië. Dit komt ten deele omdat in Australië onder deze uitgaven ook begrepen zijn uitgaven, welke in andere landen worden verwerkt door provinciale of gemeentelijke instellingen. Dit voorbeeld illustreert treffend hoe voorzichtig men bij de beoordeeling van de economische kracht van een rijk moet zijn. De uitgaven welke vooral de besturen van groote gemeenten zich ten onzent getroosten voor hun administratie der militaire aangelegenheden, vormen feitelijk even zooveel uitgaven ten behoeve van de defensie. In ieder geval is in verschillende landen het percentage van de militaire uitgaven ten opzichte van de totale uitgaven sinds den oorlog geringer geworden door de enorme stijging dezer laatsten als gevolg van oorlogsschulden, oorlogsschade en oorlogspensioenen. In 1913 en 1914 was deze verhouding voor sommige landen 30 à 40 %, thans b.v. voor Frankrijk 18 %. Voor ons land bedroeg het verhoudingscijfer in 1913 van de uitgaven voor leger en vloot tot de totale uitgaven 25,5 %, thans is deze verhouding gedaald tot ongeveer 16,5 %. Wanneer het Nederlandsch budget ook bezwaard zou zijn geworden door vorenbedoelde extra-uitgaven, zou dit verhoudingsgetal intusschen nog veel lager zijn.

Maar ook het denkbeeld om de wisseling van vorenbedoelde verhouding (defensie uitgaven: totale uitgaven) slechts te beschouwen als factor ter beoordeeling van de tendenz, welke voor een bepaald land aan de uitgaven voor de defensie, genomen over eenige jaren, ten grondslag ligt, vindt in de gemengde commissie weinig steun. Zij wijst er op, dat deze verhouding wordt beïnvloed door een groot aantal veranderingen van tijdelijken aard, b.v. door een plotselinge vermeerdering of vermindering van de uitgaven ter bestrijding van de werkeloosheid.

In de militaire subcommissie heeft op het voorbeeld van Italië een 7-tal andere staten, waaronder Nederland, zich tegen dit denkbeeld verklaard.

III. *Beperking van de uitgaven voor de defensie als middel ter beperking van de bewapeningen.*

Overtuigde verdedigers van de begrenzing van de uitgaven voor de nationale verdediging, als practische methode strekkende tot beperking

van de bewapeningen, zijn Frankrijk, Spanje en een 8-tal andere staten.

De houding van Frankrijk en Spanje is dus sinds 1921, toen beide staten, zooals hiervoren werd opgemerkt, de budgetten voor de defensie niet als overtuigende aanwijzing beschouwden voor de militaire sterkte van een land, gewijzigd.

De voorstanders willen deze methode zien toegepast door voor ieder land de totale jaarlijksche uitgaven met betrekking tot de nationale defensie te beperken en daarbij voorts in het bijzonder de jaarlijksche uitgaven betreffende eenige hoofdcategorieën van bewapening, welke, zooals zij aanvankelijk meenden, afzonderlijk zouden bestaan in de kosten voor aankoop en vervaardiging van nieuw materieel, die voor het onderhoud der effectieven, zoomede die voor het onderhoud van het materieel. Daarbij zou voor aankoop en vervaardiging van nieuw materieel moeten worden uitgegaan van een bedrag geldende voor den totalen tijdduur waarover de ontwapeningsconventie loopt.

Teneinde de toepassing dezer methode te kunnen volgen, zouden uittreksels uit de budgettaire rekeningen volgens een gelijk model moeten worden opgemaakt.

Tegenstanders van deze methode zijn Duitschland, de Vereenigde Staten, Japan, Zweden, Argentinië en Nederland, terwijl Engeland van meening was, dat de militaire subcommissie A om technische redenen ter zake niet tot oordeelen bevoegd is. In de door de Britsche delegatie vervaardigde ontwerp-conventie wordt deze methode intusschen al evenmin aanvaard. Zij werd ook behandeld in de economische subcommissie. Wij zullen bij de voor- en nadeelen der opgeworpen methode, welke op het eerste gezicht veel aantrekkelijks biedt, wat langer stilstaan.

Als voordeel wordt aangemerkt, dat de beperking der uitgaven voor de defensie een der tastbaarste kenmerken van vermindering der bewapening vormt en als zoodanig het best wordt begrepen door de publieke opinie. Gelijk voordeel valt evenwel aan elke beperking van bewapeningen toe, welke een kostenbesparing medebrenkt; het is dus geen voordeel uitsluitend van de methode van budgetbeperking „an und für sich”. Hetzelfde is het geval met de verlichting van de financiële lasten der betrokken staten, welke van de toepassing der methode het gevolg is.

Door het vaststellen van de uitgaven voor het materieel, zoo betoogen de voorstanders verder, kan in elken staat in het bijzonder worden bepaald de mate waarin oorlogsmaterieel wordt aangekocht of vervaardigd. Ook kan de beperking der uitgaven gemakkelijk worden gevolgd door middel van de officieele dokumenten en de uittreksels van de budgettaire rekeningen, zoodat geen enkel rechtstreeksch onderzoek binnen het gebied der verschillende staten noodig is. Dit laatste zou inderdaad een niet te onderschatten voordeel zijn voor die staten — in de eerste plaats Italië, Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten — welke iedere bemoeienis van anderen in eigen huishouding uit den booze achten. Waarom op dit gebied geen camouflage mogelijk zou zijn

is intusschen door de voorstanders der methode geenszins duidelijk gemaakt. Zij volstaan met het vermeende voordeel vast te stellen.

Ook kan de beperking der uitgaven tegemoet komen aan de onvolmaaktheid van andere methodes. Hier ontmoeten elkaar de voornaamste punten van verschl tusschen de twee hoofdgroepen van delegaties ten aanzien van hetgeen beperkt *kan* worden en volgens welke methode dit zou moeten geschieden. De Angelsaksische groep toch acht voor de landmacht als reeds vroeger is aangetoond b.v. rechtstreeksche beperking van het opgelegd materieel mogelijk. De Fransche groep is daar sterk tegen maar is — gevoelende dat het opgelegd materieel niet geheel kan worden verwaarloosd — nu wel verplicht langs indirecten weg toch tot de mogelijkheid van beperking daarvan te geraken. Dezen weg meent zij te moeten vinden door het maximum vast te stellen voor de, voor het opgelegde materieel te besteden kosten van aankoop. Dat daardoor de wedijver in de bewapeningssterkte zou kunnen worden bemoeilijkt, doordat de bewapeningen aan het vastgestelde geldelijke bedrag zijn gebonden, is juist, maar even juist is het, dat deze wedstrijd geheel onmogelijk is zoodra men de hoeveelheid materieel rechtstreeks vaststelt.

Intusschen heeft de Fransche delegatie, zooals wij aan het slot van deze beschouwingen zullen zien, in de harerzijds in Maart j.l. aan de voorbereidende ontwapeningscommissie voorgelegde ontwerp-conventie, het beginsel van het gescheiden houden van de kosten van aankoop en vervaardiging van nieuw materieel van die voor het onderhoud en de vernieuwing van bestaand materieel niet kunnen handhaven, doch een en ander te zamen genomen.

Daardoor gaan verschillende door de voorstanders aangehaalde voordeelen verloren en blijkt niet wat voor opgelegd of geheel nieuw materieel wordt besteed.

Zelfs de voorstanders dezer methode erkennen, dat er nadeelen aan zijn verbonden. Zoo is het noodzakelijk, dat *alle* uitgaven voor de nationale verdediging, geen enkele uitgezonderd, in de beperking vallen.

Hiervoren hebben wij doen uitkomen, dat verschillende uitgaven voor de bewapeningen buiten de begrootingen van oorlog en marine om worden afgewikkeld; ook deze moeten dus worden bereikt. Evenzeer is het, zooals reeds is opgemerkt, noodig dat, tegelijk met de totale uitgaven voor de nationale defensie, de groote onderdeelen daarvan (onderhoud van effectieven en van materieel, aankoop en vervaardiging van nieuw materieel) aan beperking worden onderworpen. Deze groepen van uitgaven zijn evenwel niet in alle begrootingen gemakkelijk terug te vinden. Ten slotte moet het werkelijke bedrag der uitgaven voor de bewapeningen door deze methode worden getroffen, zoodat de inkomsten — b.v. voortvloeiende uit verkoop van oud materieel, voormalige vestinggronden, e.d. — te voren niet in mindering mogen worden gebracht en ook geen overdracht van uitgaven aan andere departementen noch aan particulieren mag geschieden.

Voor degenen die niet geheel in den goeden trouw van andere staten gelooven, is dit bezwaar van ernstigen aard. De voorstanders willen het ondervangen door nauwkeurig te doen vaststellen wat moet worden verstaan onder uitgaven voor de nationale verdediging, welke aan beperking onderhevig zijn. Daardoor zou het na technische bestudeering der budgetten mogelijk zijn alle aldus vastgestelde uitgaven voor de nationale verdediging te bereiken, waar zij ook in de verschillende budgetten mochten voorkomen.

De tegenstanders van de beperking der uitgaven volgens een op zich zelf toegepaste methode, stellen zich op het standpunt, dat de begrenzing van de uitgaven automatisch volgt uit de beperking van de verschillende elementen van bewapening op zich zelf. Daaraan kan worden toegevoegd, dat de bewapeningen niet worden gevormd door de uitgaven, welke men *in de toekomst aan leger, vloot en luchtmacht zal willen besteden*, maar in de eerste plaats door wat er thans is, hetzij in, hetzij buiten dienst. De beperking daarvan bereikt men niet door b.v. alle budgetten voor 1928 te besnoeien met 10 of 20 %. Daardoor worden de bestaande bewapeningen met geen vuurmond, gevechtsvliegtuig of tank verminderd. Men treft de toekomstige bewapeningen rechtstreeks door wat men voor de uitgaven zou verkrijgen, te beperken; uit deze inkrimping volgt oogenblikkelijk beperking van de uitgaven. En men treft de bestaande bewapeningen verkregen uit vroegere uitgaven in de eerste plaats door de hoeveelheid daarvan te verminderen.

Voor wat het personeel betreft hebben de tegenstanders der indirecte methode van het beperken der effectieven (door beperking van de kosten van onderhoud der effectieven) reeds bij de behandeling van de ontwerp-conventies in de voorbereidende ontwapeningscommissie voldoening gekregen, doordat in het Fransche ontwerp deze methode is weggelaten en, gelijk gezegd, alleen die van indirecte beperking van het materieel door middel van de kostenlimitatie is gehandhaafd.

Ten slotte verdient het uit een ontwapeningsoogpunt zeer zeker de aandacht, dat, terwijl bij het Vredesverdrag van Versailles aan Duitschland tot zelfs op de laatste karabijn en de laatste patroon werd afgedongen¹⁾, er geen sprake is geweest van eenige beknibbeling op de uitgaven voor leger en vloot. Men heeft toenmaals, hoewel men er de volle vrijheid toe had, dit probleem blijkbaar niet aangedurfd. De Duitsche defensieuitgaven werden aan geen enkele bovengrens gebonden en bedragen volgens de begrooting voor 1927 voor het leger van 100.000 man niet minder dan 475 millioen goudmark (niet inbegrepen de pensioenen); een bewijs van kostbare exploitatie, waartoe vooral het opgelegde vrijwilligersstelsel bijdraagt.

De Nederlandsche oorlogsbegrooting 1927 is (met inbegrip der pensioenen) geraamd op een bedrag van 58,9 millioen; de totale oorlogs-

¹⁾ Duitschland mag in leger en arsenalen te zamen niet meer dan 84.000 geweren en 18.000 karabijnen hebben, met, bij elk dezer wapens, 400 patronen.

sterkte bedraagt ongeveer 350.000 man. Ondanks een ongeveer 5 maal geringer budget is de oorlogsterkte dus meer dan $3\frac{1}{2} \times$ grooter dan de Duitsche.

De voorstanders der budgetbeperkingsmethode hebben getracht de hun voor de voeten geworpen moeilijkheid te omzeilen door als „mécanisme” van de beperking der uitgaven het navolgende voor te stellen. Voor een deel moeten de cijfers van beperking der uitgaven worden bepaald *als gevolg* van de beperking van het vredeseffectief en van het daarbij behorende materieel, welke volgens hun opvatting aan een rechtstreeksche beperking zouden kunnen zijn onderworpen. Voor het overige zouden dan de uitgaven, verbonden aan de bewapeningscategorieën, welke huns inziens niet rechtstreeks kunnen worden beperkt, op zich zelf worden gelimiteerd zonder dat deze uitgaven worden vastgelegd b.v. aan bepaald materieel. Te zamen vormen dan de beide groepen van uitgaven het maximum-budget, hetwelk niet mag worden overschreden. Onwillekeurig erkennen zij aldus:

primo, dat de beperkingsmethode der uitgaven kan worden ondervangen door de rechtstreeksche beperking van de bewapeningen, waardoor zij in het schuitje van de andere groep geraken, maar

secundo, omdat zij een deel van de bewapeningen aan rechtstreeksche beperking willen onttrekken, nemen zij als *pis aller* hun toevlucht tot de uitgaven als beperkingsmiddel op zich zelf.

Zij trachten langs deze bakens de rechtstreeksche beperking van dit gedeelte der bewapeningen te omzeilen.

Bovenstaand principieel verschil in zienswijze der tegenstanders, hetwelk, als gezegd, uitgaat van het beginsel, dat de vermindering van de uitgaven voor de defensie automatisch volgt op de daadwerkelijke rechtstreeksche beperking of vermindering der bewapeningen, wordt door hen nog in eenige punten toegelicht. Deze komen hoofdzakelijk hierop neer dat:

— de uitgaven voor het personeel in de verschillende landen en hun overzeesche bezittingen zoo zeer wisselt, dat het onmogelijk is hen practisch naar gemeenschappelijke grondbeginselen te beperken;

— de verschillen in de kosten van productie en van onderhoud, mede als gevolg van de verschillen in loonstandaard, in prijs van de grondstoffen, de geldswaarde, de geldkoersen en de rijke verscheidenheid waarin de budgetten zijn opgemaakt, maken dat een billijke en juiste grondslag voor het toepassen dezer methode ontbreekt.

Als kenmerkend voorbeeld, dat zelfs voor het eigen land zich groote verschillen kunnen voordoen, zij aangehaald, dat, wanneer een gedeelte van de Nederlandsche vloot in Nederlandsch-Indië is gestationneerd na aanvankelijk in Europa dienst te hebben gedaan, de kosten voor het personeel (tropentoeelagen) en het materieel zeer veel hooger worden, terwijl dit vlootgedeelte als element van bewapening niet de minste verandering ondergaat.

Ten slotte merken zij op, dat een beperking der uitgaven voor de

defensie voor ieder der mogendheden alleen op billijke wijze bij een internationale overeenkomst zou kunnen worden vastgesteld, indien inderdaad een onderlinge vergelijking dezer uitgaven mogelijk zou zijn. Aangezien is gebleken — en alle delegaties hebben hiermede ingestemd — dat de uitgaven niet als kenmerk van vergelijking kunnen dienen, kan men vooralsnog geen billijke formuleering vinden voor de toepassing van de methode van beperking der budgetaire uitgaven.

De voorbereidende ontwapeningscommissie had in haar mandaat aan de beide subcommissies hun meening over de methode van beperking der bewapening door limiteering der uitgaven voor de defensie en haar toepassing slechts gevraagd „voor het geval zij van meening waren dat zij zou kunnen worden toegepast”. Een groot gedeelte der militaire subcommissie komt tot de conclusie dat deze methode niet kan worden toegepast.

De gemengde commissie op haar beurt verwerpt deze methode voorschijns geenszins; toch kleedt zij haar conclusie in voorzichtige bewoordingen. Zij is van meening dat, indien de verschillende staten tot overeenstemming komen in zake de beperking van de effectieven en het materieel *het zijn nut zou kunnen hebben deze methode aan te vullen* door eveneens eenige belangrijke categorieën zoowel als het totaal van de uitgaven voor de defensie aan beperking te onderwerpen.

Deze conclusie draagt intusschen in zich dezelfde ontbindende kiemen, welke hiervoren ten aanzien van de argumenten van de voorstanders dezer methode zijn blootgelegd. De gemengde commissie voelt dit zelf ook wel waar zij zegt, dat de methode van beperking der defensie-uitgaven op zich zelf alleen toegepast — en dus de vrijheid om deze gelden geheel naar verkiezing te gebruiken — het gevaar met zich brengt, dat een staat hiervan gebruik maakt om bepaalde categorieën van bewapening uit te breiden, welke buitengewoon gevaarlijk zouden zijn voor andere staten. Dit zou b.v. het geval kunnen zijn met de nieuwste super-tanks. Vandaar dat de gemengde commissie aan haar hiervoren uitgedrukte conclusie de voorwaarde verbindt, dat tegelijk een overeenkomst dient te worden getroffen in zake de maximumsterkte der effectieven en het materieel. Zij gaat evenwel, zooals wij reeds eerder opmerkten, evenals de voorstanders der methode in de militaire subcommissie, uit van de vredeseffectieven onder de wapenen en het materieel in dienst. Aldus blijft in de geoefende reserves en het opgelegd materieel hetzelfde door haar aangevoerde bezwaar van overmachtige, bijzonder gevaarlijke bewapeningen, bestaan, waarbij nog komt, dat juist bij het niet in dienst zijnde opgelegde materieel het element der verrassing een groote rol speelt. Men denke slechts aan het Deutsche 42 c.M. geschut, dat in zeer korten tijd de pantserforten van Luik in elkaar schoot, zoomede aan de in hun soort onovertroffen Deutsche lichte, middelbare en zware mijnwerpers, welke eveneens eerst bij den aanval op de Belgische vestingen bekend geraakten.

IV. *Slot.*

Uit vorenstaande beschouwingen moge o.m. zijn gebleken hoezeer, ook ten aanzien van de uitgaven voor de defensie, als uitgangspunt om tot vermindering der bewapeningslasten te geraken, verschillen van opvatting bestaan.

Wil men in de toekomst ter zake tot algemeene overeenstemming kunnen komen, dan zullen, teneinde een onbillijke en eenzijdige toepassing te vermijden, in de eerste plaats, duidelijke overzichten van de militaire uitgaven van de verschillende Staten volgens eenzelfde model moeten worden opgemaakt. Elk der betrokken Staten kan dan aan de hand daarvan zijn standpunt inzake de beperking van de uitgaven rechtvaardigen.

Hierin nu schuilt nog een groote moeilijkheid. Zooals reeds werd opgemerkt, was door subcommissie B van de voorbereidende ontwapeningscommissie aan een aantal in begrootingsaangelegenheden door-knede experts nog eens afzonderlijk opgedragen om een model-overzicht (relevé-type), waarin de begrootingsgegevens der verschillende landen zouden kunnen worden verwerkt, samen te stellen.

Daarmede hoopte men de moeilijkheden op te heffen, voortspruitend uit de verschillen bestaande tusschen de onderscheidene begrootings-systemen.

Het door dit comité van deskundigen terzake opgemaakt rapport werd door de subcommissie B, 17 Maart j.l. aangeboden aan de voorbereidende ontwapeningscommissie.

De gevolgtrekkingen, waartoe de finantieele deskundigen komen, zijn in meer dan een opzicht belangwekkend. Alvorens hun slotconclusie hier aan te halen, zij opgemerkt, dat zij algemeen van gevoelen zijn, dat de pensioenen niet zouden moeten voorkomen onder de uitgaven voor de nationale verdediging. Merkwaardig is ook, dat zij ten aanzien van de uitgaven voor het vormen van voorraden ten behoeve van de *gemobiliseerde* strijdkrachten, noodzakelijk achten de sterkte der effectieven te vermelden, waarvoor deze uitgaven gelden. Hier treedt dus de sterkte der geofende reserves (lichtingen met groot verlof) en daarmede het belang van rechtstreeksche beperking van dit gedeelte der strijdmacht duidelijk naar voren, ondanks de bezwaren, welke van Fransche en andere zijde ook bij de behandeling van de ontwerp-conventies voor beperking der bewapeningen daartegen in de voltallige ontwapeningscommissie zijn aangevoerd.

Nopens de uitgaven voor de uitbreiding met nieuw oorlogsmaterieel, welke bedoelde groep delegaties als afzonderlijke methode van beperking wil bezigen, merkt het comité van deskundigen op, dat de uitgaven van onderhoud en vervanging niet streng kunnen worden gescheiden van die voor constructies of aanmaak van nieuw materieel. Hiermede is dus, als reeds is opgemerkt, de methode in den wortel aangetast. De Fransche delegatie heeft daarna alle uitgaven voor het materieel gecombineerd tot één beperkingsmethode.

Ten aanzien van de uitgaven voor de effectieven zijn de deskundigen ook op een onderdeel gestrand: de kosten voor opleiding en oefening kunnen niet zoodanig worden opgemaakt, dat een algemeen geldend overzicht wordt verkregen.

Het valt dan ook niet te verwonderen, dat, hoewel het comité in het model-overzicht de verschillende uitgaven over niet minder dan 1216 rubrieken heeft verdeeld, de slotsom is, dat dit model-overzicht slechts een proeve vormt ten behoeve van verdere studies op dit gebied. M. a. w. is het 11-tal finantieele experts er na een diepgaand onderzoek nog niet in geslaagd om een voor de praktijk geschikt eenvoudig model-overzicht van de voornaamste uitgaven samen te stellen. Men bedenke daarbij, dat een dergelijk uniform overzicht der defensie-uitgaven van de verschillende Staten, ook wanneer men in de samenstelling daarvan zal zijn geslaagd, geenszins zal kunnen dienen ter vergelijking der bewapeningen, maar slechts om den ontwikkelingsgang van de bewapeningen van iederen Staat op zich zelf te kunnen volgen.

Het moet dienen om het inzicht in de uitgaven der verschillende landen te vergemakkelijken, uitgaven, welke dikwijls moeilijk zijn te volgen in het doolhof der budgetten.

Intusschen laat het zich voorzien, dat de experts die 7 Juni weder bijeenkomen, er ten slotte in zullen slagen een min of meer bruikbaar, sterk vereenvoudigd model-overzicht voor de uitgaven van de verschillende landen samen te stellen. Op grond hiervan is het waarschijnlijk, dat in het ontwerp voor een ontwapenings-conventie dergelijke overzichten ten grondslag zullen worden genomen al zullen zij nog verbetering moeten ondergaan. Zij zullen dan uitsluitend dienen voor het *aangeven*, zoowel van de jaarlijksche begrooting der defensie-uitgaven der verschillende Staten, als later van de bedragen, welke jaarlijks werkelijk zijn besteed.

Wel zullen deze overzichten door sommigen gebezigd worden als aangrijpingspunt ter vergelijking der uitgaven, welke vergelijking tusschen verschillende landen dan veelal als tot dusverre tot oppervlakkige en onjuiste conclusies zullen leiden. Dit mag echter geen bezwaar vormen tegen de toepassing, het met deze publicatie beoogde beginsel van het geven van een algemeen inzicht in de verdeling der uitgaven.

Van een beperking aan de hand van dergelijke overzichten van het totaal van de jaarlijksche uitgaven voor de defensie, alsmede — als een afzonderlijk geheel beschouwd — van die voor het onderhoud, den aankoop en de vervaardiging van het oorlogsmaterieel, zal het in de uiteindelijke conventie wel niet komen. De Fransche denkbeelden ter zake, welke waren neergelegd in een ontwerp-conventie, ingediend door de Fransche delegatie, bleven een krachtige en goed geargumenteerde bestrijding vinden.

Vrijheidsstraffen.

DOOR

A. J. J. M. LOHMEIJER,
Eerste Luitenant der Infanterie.

Het wil mij voorkomen, dat het artikel Vrijheidsstraffen door Jhr. D. W. SICKINGHE in de 2e aflevering van dezen jaargang eenige toelichting behoeft, ten einde eventueele verkeerde gevolgtrekkingen weg te nemen, terwijl het mij eveneens gewenscht voorkomt enkele punten ook van de andere zijde te belichten.

Allereerst zou een niet ingewijde door de mededeeling: „Sinds 1 Januari 1923 zijn de nieuwe Wetboeken van kracht. De voorwaardelijke veroordeeling is een element, dat in het wetboek werd opgenomen en zich verheugt in de zeer ruime toepassing door den militairen rechter”, in den waan kunnen komen, dat het systeem van voorwaardelijke veroordeeling eerst met de invoering van dit wetboek zijne intrede in de militaire rechtspraak heeft gedaan.

Zulks is evenwel niet het geval. Reeds door de wet van 20 April 1918, houdende nadere voorziening aangaande de toepassing van de voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter, welke wet in werking trad op 14 Mei 1918, verheugen wij ons ook voor de militaire justitiabelen in het bezit van dit instituut. (Mil. Rechterlijk Tijdschrift dl. XIII, bladz. 435 e. v.)¹⁾

Vandaar dat een opvatting als zou de militaire rechter eerst sedert de invoering van het Wetboek van Militair Strafrecht met de zeer ruime toepassing der voorwaardelijke veroordeeling begonnen zijn, niet in overeenstemming is met de werkelijkheid. Of nu die toepassing inderdaad een zoo ruime is als schrijver laat voorkomen, is een quaestie van waardeering. Jammer genoeg werd nog geen statistiek over de jaren na 1923 gepubliceerd, zoodat ik mij moet bepalen bij de beoordeling, of die toepassing inderdaad een zoo ruime was, tot hetgeen dienaangaande over de jaren 1919/1923 in deel XXI afl. 3 van het M.R.T., door Dr. G. L. SUERMONDT werd medegedeeld. In het kort moge ik daaruit eenige gegevens overnemen.

Straffen, opgelegd aan de veroordeelden wegens militaire misdrijven:

Jaar.	Totaal aantal gevangenisstraffen.	Voorwaardelijke veroordeelingen in hiernaast vermelde aantallen.	Hechtendis.	Voorwaardelijke veroordeelingen in hiernaast vermelde aantallen.
1919	1975	120	1375	67
1920	1004	107	778	72
1921	440	31	347	21
1922	230	17	197	36
1923	479	43	24	1

¹⁾ Men leze ook het belangrijke opstel van C. J. G. L. VAN DEN BERG VAN SAPAROEA in afl. 1 en 2 dl. XXI van M.R.T.

Ik herhaal, de vraag of nu de toepassing van het instituut der voorwaardelijke veroordeeling door den militairen rechter zeer ruim plaats vindt, is een quaestie van waardeering; mij komt het geenszins zoo ruim voor, vooral niet, indien men er rekening mede houdt, dat onder de aantallen militaire veroordeelden geen, althans vrijwel geen personen voorkomen, die te voren tot een gevangenisstraf of straffen tot 6 maanden zijn veroordeeld.

Dat het thans ook mogelijk is door toepassing van art. 23 bis W. v. S. geldboete op te leggen in die gevallen, waarin het voorheen niet mogelijk was, is niet anders dan toe te juichen, omdat daardoor eensdeels een ongewenscht gevolg van de strafwet voorkomen kan worden en voorts ook een gevoelige straf kan worden opgelegd. Straf moet naar het Grootiaansche begrip nog altijd zijn „malum passionis quod infligitur ob malum actionis”.¹⁾

Voldoet alzoo de geldboete aan den eisch, dat het een leed is, dat aan den overtreder van een door den Staat gehandhaafd rechtsvoorschrift wordt opgelegd, dan kan met geldboete als straf genoeg genomen worden. Maar niet alleen kan met geldboete als straf genoeg genomen worden. De uitbreiding van de toepassing der geldboete moet worden toegejuicht, want zij werd reeds lang gevoeld als eene behoefte. Reeds jaren geleden²⁾, in 1908, schreef GOLDSCHMIDT in de Vergleichende Darstellung des Deutschen und Ausländischen Strafrechts dl. 4, bl. 398 Dass das Anwendungsgebiet der Geldstrafe in *extensiver* Beziehung zu erweitern ist, darüber herrscht nahezu Einhelligkeit. Geheel in gelijke richting luidde reeds ongeveer een kwart eeuw vroeger de verklaring van ROSENFELD in zijn rapport voor de Internationale Strafrechtsvereniging en op de in 1890 te Christiania gehouden vergadering werd een verklaring aangenomen, waarbij de geldboete wenschelijk werd geoordeeld als eene facultatieve hoofdstraf voor alle lichtere misdrijven.

Geheel hiermede in overeenstemming vermeldt dan ook de M.v.T.:³⁾ „Een breed betoog, dat de uitbreiding van toepassing der geldboete inderdaad zeer gewenscht is, zal de ondergeteekende niet behoeven te leveren. Vooral in de latere jaren toch is het nut van een goed geregelde en toegepaste geldboete tot een algemeene overtuiging geworden, waarbij in het bijzonder de wenschelijkheid om de korte vrijheidsstraffen door een meer doelmatige straf te vervangen op den voorgrond heeft gestaan.”

Juist de door den schrijver gewraakte Sententie is een duidelijk voorbeeld om de noodzakelijkheid van de mogelijkheid om geldboete op te kunnen leggen overtuigend aan te toonen.

Het doet in den beginne wat eigenaardig aan, dat voor ongeoorloofde afwezigheid geldboete als straf wordt opgelegd. Na kennisname van de

1) Een kwaad van lijden, dat wordt opgelegd om een kwaad van doen.

2) Zie Weekblad van het Recht 25 Maart 1925, No. 11318.

3) Zie Mil. Recht. Tijds. dl. XX afl. 6, bl. 611.

feiten en bestudeering van de wet van 29 Juni 1925 (Stb. 314), twijfel ik niet, dat men tot eene andere meening komt. Wat toch was het geval in het door Jhr. S. aangehaalde voorbeeld? Aan den beklaagde was ten laste gelegd, dat hij, gestraft zijnde met licht arrest, op 29 Mei 1926 omstreeks 2.00 nam. zijn korps te 's-Gravenhage zonder verlof heeft verlaten en sinds dien tijd opzettelijk ongeoorloofd afwezig is gebleven, totdat hij op 30 Mei 1926 te ongeveer 11.45 nam. bij zijn korps is teruggekeerd.

Een heel gewoon feit dus, dat vóór de in werking treding onzer huidige militaire strafwetten vermoedelijk met *politiekamer* of *provoost* zou zijn gestraft.

Thans is de tot straffen bevoegde meerdere alsmede de garnizoenscommandant, na ingewonnen advies van den auditeur militair, blijkbaar van oordeel geweest, dat dit feit niet behoorde gebracht te worden onder art. 2. 2° der wet op de krijgstucht, omdat beklaagde het feit pleegde terwijl hij gestraft was met licht arrest; ware dit niet het geval geweest, dan zou het feit wellicht krijgstuchtelijk behandeld zijn, zoodat het beschouwd behoort te worden als een geval van „opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid in tijd van vrede voor den duur van ten minste één dag en niet langer dan dertig dagen en niet van zoodanig lichten aard dat het krijgstuchtelijk kan worden afgedaan”. Maar het behoort dan toch zeker tot den lichtsten graad van opzettelijke ongeoorloofde afwezigheid, die door den militairen rechter wordt berecht.

Voor dit feit van den lichtsten aard is men geneigd de lichtste gevangenisstraf (detentie) te vragen, dus één dag. Maar juist die heele korte gevangenisstraffen doen den door Jhr. S. hooggewaardeerden schrik voor den rechter verdwijnen. En zelfs de ook al zeer korte straf van 6 dagen is voor dit feit ongetwijfeld veel te zwaar. Wat een geluk alzoo dat het opleggen van geldboete mogelijk was.

Nu is *f* 10.— geldboete een zeer zware straf voor iemand, die nog geen *f* 20.— per week verdient. Jhr. S. meende nu dat juist in de gevallen, dat de straf van geldboete als een ernstig leed gevoeld wordt, de subsidiaire hechtenis zal worden ondergaan. De wet heeft evenwel hierin voorzien. Immers stond het den veroordeelde vrij te kiezen tusschen geldboete of hechtenis, dan werd het doel der wet „de korte vrijheidsstraffen door eene meer doelmatige straf te vervangen” voorbij gestreefd. Zoo wijs was de wetgever ook wel. Vandaar dat hierin is voorzien en *verhaal* der boete mogelijk is.

Mocht op grond van het feit, dat sinds het uitspreken van de veroordeeling de geldelijke omstandigheden van den veroordeelde dermate zijn veranderd, dat, waren zij ten tijde van de veroordeeling aldus geweest, eene lagere boete zou zijn opgelegd, dan kan de rechter, die de straf heeft opgelegd, de geldboete verminderen.

De schrijver had bedenking tegen de geldboete als straf voor militaire delicten, omdat zij rechtsongelijkheid schept. Zulks zou waar zijn, indien de rechter voor elk delict onafhankelijk van den persoon van den dader

en de omstandigheden, waaronder het werd gepleegd, een vaste straf zou hebben m. a. w. indien de rechter niets anders was dan een auto-maat, waarin men aan de eene zijde alleen maar het delict had in te werpen, om aan de andere zijde de straf vermeld te zien.

Maar juist om rechtvaardig te kunnen zijn, moeten de straffen ongelijk zijn.

Bovendien is het bezwaar, dat de straf ten aanzien van den arme en den rijke ongelijk werkt, een eigenschap, die minder bij geldboete, dan bij vrijheidsstraffen ter sprake behoeft te komen. Maar juist de vrijheidsstraffen werken voor arm en rijk ongelijk. Wel missen beiden hun vrijheid. Maar de rechter heeft ook te maken met de gevolgen van de straf. Voor den werkman staan gedurende zijn vrijheidsstraf de verdiensten stil, waardoor de straf ook het gezin treft. Hij heeft „gezetten” en zal daardoor zelfs als regel zijn betrekking kwijt zijn en bezwaren ondervinden bij het zoeken naar werk, waardoor de kans op recidive toeneemt. Voor den rijke evenwel loopt de rente van zijn stukken rustig door en geen bankier heeft bezwaren zijn coupons te verzilveren, omdat hij gezeten heeft.

Gelukkig is evenwel de toestand in werkelijkheid niet zoo somber, maar beoordeelt de rechter bij het bepalen van de straf ook den persoon van den dader en zijne omstandigheden, alsook de omstandigheden, waaronder het feit is gepleegd. Eerder genoemde wet geeft dan ook aan den rechter de gelegenheid door het hooge maximum der geldboete (bij het besprokene tot *f* 10.000.—) de straf in overeenstemming te brengen met de vermogensgesteldheid van den verdachte en aan een schatrijken verdachte ook voor een betrekkelijk licht misdrijf een hooge geldboete op te leggen. Hierdoor staat hij niet voor het alternatief òf aan een zoodanigen verdachte een straf op te leggen, die ternauwernood als straf gevoeld zal worden, òf tegenover hem van het opleggen van geldboete af te zien en een vrijheidsstraf uit te spreken. In het eene geval zou de rijkdom van den verdachte als eene onbillijke begunstiging in het andere geval als een onredelijk nadeel gewerkt hebben. ¹⁾

Dat geldboete zwaar kan treffen, is juist, en het is ook geen uitzondering, dat de verdediger in hooger beroep in plaats van geldboete een voorwaardelijke vrijheidsstraf vraagt, doch de straf moet een leed zijn. Die zwaarte kan echter in het belang der algemeene of speciale preventie noodig zijn. Evenzeer kan de geldboete zeer welkom zijn om in daarvoor vatbare gevallen de anders onbillijke te strenge gevolgen der strafwet voor den beklagde weg te nemen. Nu meene men niet, dat de betaling der geldboete steeds even groote bezwaren heeft. In het tegendeel, bij de voldoening daarvan worden den veroordeelde vaak allerlei faciliteiten verleend, is zelfs termijnbetaling mogelijk.

Voorts kant Jhr. S. zich er tegen, dat er speciaal militaire delicten zijn, die met geldboete worden gestraft. Ik kan niet inzien, waarom — indien zelfs een der zwaarste misdrijven bijv. moord, met geldboete

¹⁾ Zie Weekbl. van het Recht 25 Maart 1925, No. 314.

gestraft kan worden — de militaire delicten van die soms zeer nuttige straf uitgesloten zouden moeten zijn. Zulks kan alleen voortvloeien uit onvoldoende bekendheid met het doel en het wezen der straf. Hierop nader in te gaan zou evenwel dit opstel te uitvoerig maken. Laat ik daarom volstaan met de mededeeling, dat de wetgever *opzettelijk* heeft gewild, dat ook speciaal militaire delicten met geldboete zouden kunnen worden gestraft en zijn meening ondubbelzinnig te kennen heeft gegeven door aan art. 12 van het Wetboek van Militair Strafrecht een 5e lid toe te voegen, luidende: Voor de toepassing van art. 23bis van het Wetboek van Strafrecht wordt de militaire detentie onder gevangenisstraf begrepen geacht.

Dat de straffen door den militairen rechter opgelegd te mild zijn, kan ik niet onderschrijven. Hieromtrent zijn wel eens andere meeningen geuit. Bijv. bij de behandeling der jongste Justitie-begrooting. En moge het toch zoo zijn, hetgeen zou moeten blijken uit de toename der criminaliteit, dan levert de crimineele politiek van den rechter hiervoor het correctief.

Het is mij dan ook een raadsel hoe de schrijver op de door hem aangevoerde gronden tot de slotsom komt, dat één krijgsraad geen succes is gebleken en dat de burger een overwegenden invloed bij het bepalen van de strafmaat heeft gekregen, meer zelfs dan wenschelijk is te achten voor de handhaving der krijgstuicht, en in verband hiermede zie ik dan ook in de les aan de militaire leden, dat zij door hun gevoelen, dat de leiding van den President in een bij uitstek deskundige hand is, niet ontheven zijn van de verplichting naar eigen oordeel ook de strafmaat te bepalen, een door niets gestaafd verwijt.

Wel acht ik meerdere krijgsraden een landsbelang, één belang in verband met de voornaamste taak, de oorlogstaak van het leger. Want dan zal het noodig zijn over geschoolde militaire rechters te beschikken. Dan zullen er dus officieren moeten zijn ervaren in de rechtspraak, omdat men ook dan rechters moet hebben, die aangevoerde feiten, aanwijzingen en omstandigheden alsook de afgelegde getuigenverklaringen kunnen waardeeren, rechters die kunnen verhooren. Dan moet men evenals thans rechters hebben, die onafhankelijk en onpartijdig hun oordeel vellen. Daartoe is het noodig, dat meerdere officieren, dan thans het geval is, ook door de praktijk van de rechtspraak zich die kunde eigen maken.

De uitgaven daaraan ten koste gelegd zullen vruchtdragend zijn. Men bedenke wel dat in tijd van oorlog de zwaarste straf, de doodstraf, kan worden opgelegd. Men spiegele zich in deze, aan wat tijdens den wereldoorlog o.a. in Frankrijk voorviel, waar na het sluiten van den vrede het hof van cassatie te Parijs meer dan een zaak te behandelen kreeg, die met de rehabilitatie van een ten onrechte ter dood veroordeelden militair eindigde.

Men bedenke dat met ongeoeffende rechters de kans op eene rechterlijke dwaling grooter wordt.

Gegevens vreemde legers. (Mei 1927).

BELGIË XXX.

1. Legerleiding, Opperbevel.

In oorlogstijd is de Koning opperbevelhebber van het leger; in vreedestijd berust de leiding der legerzaken bij den Minister van Landsverdediging.

2. Departement van landsverdediging. Inspectiën.

Dit departement is op 1 Maart j.l. gereorganiseerd en bestaat thans uit:

Het kabinet van den minister.

De generale staf.

De directie der infanterie.

De directie der artillerie.

De directie van den geneeskundigen dienst.

De directie van den intendancedienst.

De dienst van het militair personeel en de reëcruteering.

De technische dienst der genie.

De luchtvaartdienst.

De veterinaire en remonteeringsdienst.

De dienst der mobilisatie van de natie (industriële en economische mob.).

Het algemeen civil bestuur.

De vanwege het departement van Oorlog te houden *inspectiën over het leger en de gendarmerie*, geschieden door den chef van den generalen staf en de inspecteurs der infanterie, artillerie, van den geneeskundigen dienst, van den dienst der intendance en van de gendarmerie.

De inspecteurs zijn bij de reorganisatie van het departement van landsverdediging, aan dat departement hoofden van de directies voor hun wapen of dienstvak en daardoor de rechtstreeksche medewerkers van den minister geworden.

3. De generale staf.

De generale staf (chef de generaal-majoor GALET), bestaat uit:

1e sectie: operatiën;

2e sectie: inlichtingsdienst;

3e sectie: mobilisatie, organisatie en kustverdediging;

4e sectie: etappendienst en verkeerswezen.

Sectie A.: instructie;

Sectie B.: opleiding, lichamelijke opvoeding;

Sectie C.: boekbeschrijving, redactie van het Bulletin belge des sciences militaires;

Sectie D.: krijgsgeschiedenis.

Standplaatsen van staven, korpsen en depôts van het Belgische leger.

LEGERKORPSSTAVEN.	I. L.K. BRUSSEL.		II. L.K. ANTWERPEN.		III. L.K. B.G. (AKEN).		TROEPEN DER GENIE EN DER FORTIFICATIËN.
	Divisiestaven.	V Div. Bergen.	VI Div. Brussel.	I Div. Gent.	II Div. Antwerpen.	III Div. Luik.	
Reg. Infanterie:	1 R.J. Bergen	1 R.K. ¹⁾ Brussel	2 R.I. Gent	5 R.I. Antwerpen	10 R.I. Arlon (1 bat. Eupen en Malmédy)	1 R.I. Bezet Gebied. (1 bat. Verviers)	Staf: Brussel. 1e Directie der Genie en Fortif. Staf: Brussel 4 Reg. Genie { St. en 2 Bat.: Namen { 1 Bat.: Bez. Gebied Genie Wielr.: Tervueren 2e Directie der G. en F. Staf: Antwerpen. 2 Reg. Genie: Antwerpen Spoorweg-troepen { Antw. (Hoogboom) { park: Brasschaet { depot: Mechelen Pontonniers { Bat.: Bureht { park: Bureht-Jabbeke 3e Directie der G. en F. Staf: Luik. 3 Reg. Genie: Luik. Verbindingstroepen Vilvoorde. Genielegerpark Antwerpen.
Bat. Mitr.	2 R.J. Charleroi	1 R.Gr. Brussel	3 R.I. Ostende (1 bat te Gent)	6 R.I. Antwerpen	11 R.I. Hasselt	7 R.I. Bezet Gebied	
Bow. Batterijen.	3 R.J. Doornik	13 R.I. Namen	4 R.I. Brugge	9 R.I. Brussel	12 R.I. Luik	8 R.I. Bezet Gebied	
Reg. Div. Art.	Mitr. Bat. Doornik	Mitr. Bat. Brussel	Mitr. Bat. Gent	Mitr. Bat. Antwerpen	Mitr. Bat. Luik	Mitr. Bat. Bezet Gebied	
Div. Depots.	Bow. Bt. Doornik	Bow. Bt. Brussel	Bow. Bt. Gent	Bow. Bt. Antwerpen	Bow. Bt. Luik	Bow. Bt. Bezet Gebied	
Div. Parken.	11 R.V.A. Doornik (1 afd. te Bergen)	6 R.V.A. Brussel	1 R.V.A. Gent (1 afd. te Brugge)	2 R.V.A. Antwerpen (1 afd. te Brasschaet)	3 R.V.A. Luik	8 R.V.A. Bezet Gebied	
Art. Cos der L.K.	Ath	Brussel	Oudenaerden	Contieh	Gembloux	Charleroi-Bergen	
Reg. L.K.Art.	—	—	Oudenaerden	—	Gembloux	Charleroi-Bergen	
	Brussel	Brugge	Bezet Gebied	Bezet Gebied (Staf en 2 Afd.)	Tienen (2 Afd.)		
	14 R.V.A. { Brussel (Staf en 2 Afd.) { Mechelen (2 Afd.)	13 R.V.A. { Brugge (Staf en 2 Afd.) { Lier (2 Afd.)					
CAVALERIE KORPS.			LEGERARTILLERIE EN MILITAIRE LUCHTVAART.				
Staf: Brussel. I Div. Cav. { 1 Guides: Brussel { 2 Lansiers: Brussel { 3 Lansiers { Staf en 1 Afd.: Antwerpen { 1 Afd.: Brasschaet { 1 Reg. Wielr. { Staf en 1 Bat.: Brussel { 1 Bat.: Tervueren II Div. Cav. { Staf: Namen { 1 Jagers te p.: Bergen { 2 Jagers te p.: Namen { 1 Lansiers { Staf en 1 Afd.: Bez. Geb. { 1 Afd.: Luik { 2 Reg. Wielr. { Staf en 1 Bat.: Namen { 1 Bat.: Bergen Rijdende Art.: Leuven Afd. Pantserwagens: Brussel Remonte depot v/h leger: Brasschaet			Staf Legerartillerie en luchtvaart: Brussel. Brigade { Staf Antwerpen { 1 Reg. L.A.: Antwerpen { 2 Reg. L.A.: Antwerpen { Depot en Park: Lier Reg. Luart.: Laeken LEGERDEPOTS. No. 1: Dendermonde } II L.K. No. 2: Saint Bernard } No. 3: Namen } No. 4: { Sint Truiden } III L.K. { Landen } No. 5: Mechelen } I L.K. No. 6: Diest } Luchtvaarttroepen: Staf: Brussel. 1e Reg. L.V. { Staf: Evere { 1e Afd.: Zellick { 2e en 3e Afd.: Tienen { 4e Afd.: Evere 2e Reg. L.V. { Staf: Bierset-Awans { 1e Afd.: Diest { 2e Afd.: Nijvel { 3e Afd.: Bierset-Awans 3e Reg. L.V. { Staf: Evere { 1e Afd.: Evere { 2e Afd.: Wevelghem Depot: Diest.				Groot Legerpark: Antwerpen. Vechtwagens: Gent. Verkeerstroepen: Staf: Brussel. 2 Trein-Korps { Staf en 2 Comp. ²⁾ : Antwerpen { 1 Comp. ²⁾ : Gent { Kamp. Comp.: Brasschaet { Subsistenten Comp.: Antwerpen idem: Gent { Staf en 1 Comp. ²⁾ : Namen { 1 Comp. ²⁾ : Luik { 1 Comp. ²⁾ : Aken 3 Trein-Korps { Kamp. Comp.: Elsenborn { Subsistenten Comp.: Namen idem: Luik idem: Aken { Staf en 2 Comp. ²⁾ : Brussel { 1 Comp. ²⁾ : Bergen 4 Trein-Korps { Kamp. Comp.: Beverloo { Subsistenten Comp.: Brussel idem: Bergen Auto-trein-Korps { Staf en 1 Comp.: Brussel { 1 Comp.: Antwerpen

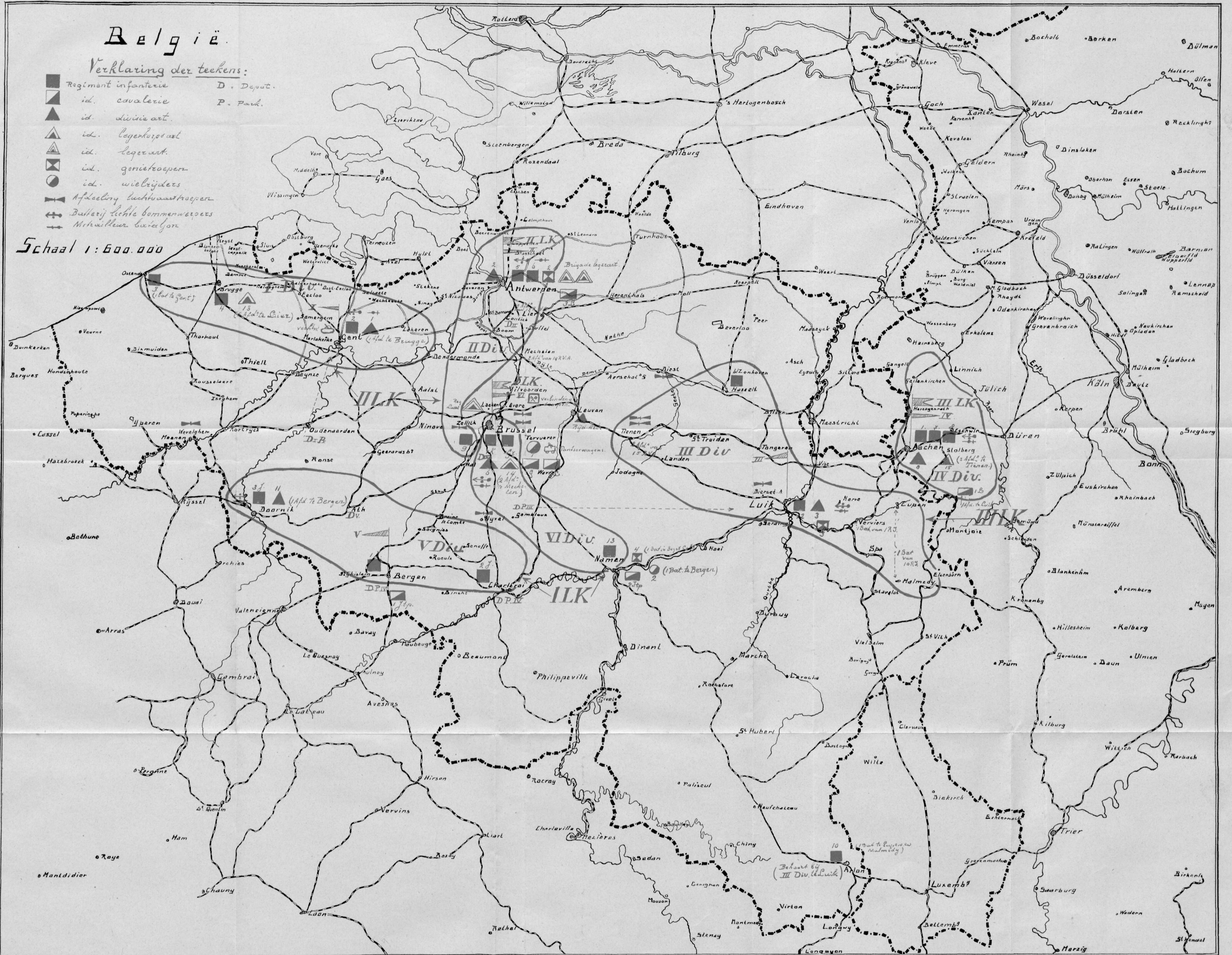
1) reg. Karabiniers.
2) met paardentractie.

België.

Verklaring der teekens:

- Regiment infanterie D = Depot.
- ▣ id. cavalerie P. Park.
- ▲ id. divisie art.
- △ id. legerkorps art.
- ◻ id. leger art.
- ◻ id. genietroepen
- id. wielrijders
- ⚡ Afdeeling luchtvaarttroepen
- ⚡ Batterij lichte bommenwerpers
- ⚡ Militaire barakken

Schaal 1:600.000

4. De defensieraad.

Tot den defensieraad behooren: de chef van den generalen staf, de inspecteurs der wapens, de commandanten der legerkorpsen en de commandant van het cavaleriekorps.

5. Legercomité.

Bij Kon. Besluit van 15 Januari 1927 is het Legercomité, zooals dit ingesteld werd in 1922, georganiseerd. Het bestaat thans uit een comité resp. voor de infanterie, de cavalerie, de artillerie, de genie en uit een opperste comité.

De samenstelling der comité's wordt door den minister van landsverdediging, die daarbij als voorzitter optreedt, bepaald. De comité's der wapens geven advies in zake de bevordering en het op pensioen stellen (vóór de leeftijdsgrens bereikt is) van de officieren van af den rang van kapitein tot en met den rang van luitenant-kolonel.

Het opperste comité heeft soortgelijke bevoegdheid; ten opzichte van kolonels, die voor den rang van generaal-majoor en voor generaalsmajoor, die voor den rang van luitenant-generaal of voor het commando der groote eenheden in aanmerking kunnen komen.

6. Industriele en economische mobilisatie.

Bij Kon. Besluit van 26 Dec 1926 is de interministriele mobilisatiecommissie (Kon. Besl. van 8 Juni 1921) opgeheven en vervangen door een vaste commissie, welke administratief onder het departement van landsverdediging ressorteert.

Deze vaste commissie is belast met de bestudeering van alle maatregelen welke reeds in vreedestijd zouden moeten getroffen worden, om aan de behoeften van het leger te kunnen voldoen en om aan de burgerbevolking gedurende den geheelen duur van den oorlog de middelen van bestaan te verschaffen.

Voorzitter der commissie is een door den minister van landsverdediging aan te wijzen generaal; leden zijn een afgevaardigde van elk der ministeries, terwijl de secretaris een door den minister van landsverdediging aan te wijzen officier zal zijn.

Thans is als voorzitter der commissie aangewezen de luitenant-generaal CAMBIER, die tevens de functie van hoofd van de onder punt 2 genoemde „dienst der mobilisatie van de natie" aan het departement van landsverdediging vervult.

7. Vredesorganisatie ¹⁾.

Tot de formatie van het leger *op voet van vrede* behooren: 3 legerkorpsen à 2 divisiën; 1 cavaleriekorps à 2 divisiën; de legerartillerie (vereenigd met de luchtvaart) met 1 brigade legerartillerie, 1 regiment luchtdoelartillerie en 3 luchtvaartregimenten; de genietroepen en de fortificatiën, waartoe behooren 3 regimenten genietroepen, de spoorweg-

¹⁾ Voor de dislocatie der troepen wordt verwezen naar de bijlage 1 en de kaart.

troepen en de verbindingstroepen; de vechtwagentroepen; de treintroepen; de geneeskundige troepen; de intendance troepen; scholen en autonome korpsen; de werkplaatsen met arbeiderstroepen en de territoriale diensten.

A. Elk der 3 **Legerkorpsen** bestaat uit:

Den *Staf*;

2 *Infanteriedivisiën* elk met:

Staf;

3 Regimenten infanterie elk met: *Staf*; 3 Bat. à 4 Comp. (waarvan 1 Mitr.Comp.) en 1 Depot- en parkcompagnie;

1 Mitrailleurbataljon met 3 Comp.;

1 Batterij lichte bommenwerpers van 7,6 c.M.;

1 Regiment artillerie bestaande uit: *Staf*; 2 Afd. kanonnen van 7,5 c.M. T.R. à 2 batterijen (maximum dracht 5600 M.); 1 Afd. kanonnen van 7,5 c.M. G.P. à 2 batterijen (maximum dracht 11 K.M.); 1 Afd. lichte houwitsers van 10,5 c.M. à 2 batterijen (maximum dracht 10 K.M.) en 1 Depot- en parkbatterij;

1 Devisiedepot en park.

1 *Regiment legerkorpsartillerie* bestaande uit:

Staf; 2 Afd. kanonnen van 10,5 c.M. à 2 batterijen (maximum dracht 12 K.M.), 2 Afd. houwitsers van 15,5 c.M. à 2 batterijen (maximum dracht 11,2 K.M.) en 1 Depot- en parkbatterij.

B. Het **cavaleriekorps** bestaat uit:

Staf.

2 *Cavaleriedivisiën* elk met:

Staf;

3 Regimenten cavalerie elk bestaande uit: *staf*; 2 Afd. à 3 Esk. (waarvan 1 Mitr.Esk.) en 1 Depot- en parkeskadron.

1 Regiment wielrijders met: *staf*; 2 Bat. à 3 Comp. (waarvan 1 Mitr.Comp.) en 1 Depot- en parkcompagnie.

Vervolgens behooren nog tot het cavaleriekorps:

1 *Regiment rijdende artillerie* met: *staf*, 2 Afd. kanonnen van 7,5 c.M. à 3 batterijen; 1 Depot- en parkbatterij.

1 *Afdeeling Pantserwagens* (8 met mitrailleur- en 3 met kanonbewapening);

De *Cavalerie school*;

Het remonedepot van het leger.

C. De **legerartillerie en de luchtvaart** zijn vereenigd onder één commandant, zij bestaan uit:

De *staf* der legerart. en luchtvaarttroepen;

1 *Brigade legerartillerie* met:

Staf;

Het 1e Reg. legerart. met: 3 Afd. à 2 Bt. kanonnen van 15,5 c.M. (max. dracht 15 K.M.);

- 1 Afd. art. op lastauto's à 2 Bt. kanonnen van 7,5 c.M.;
- 1 Afd. tractorart. à 2 Bt. houwitser van 10,5 c.M.;
- 1 Depot- en parkbatterij.
- Het 2e Reg. legerart. met: 1 Afd. à 2 Bt. houwitser van 22 c.M. („Mortier 220 T.R." max. dracht 10.800 M.); 1 Afd. à 2 Bt. kanonnen van 15,5 c.M.; 1 Afd. à 2 Bt. houwitser van 15 c.M. (max. dracht 8.850 M.);

Het park der brigade legerartillerie.

1 *Regiment Luchtart.* bestaande uit:

Staf;

1 Lichte Afd. à 3 Bt. autokan. van 7,5 c.M.;

1 Lichte Afd. à 3 Bt. kanonnen van 7,5 c.M. op motoraanhangwagen;

1 Afd. „Semi-fixe" à 3 Bt.;

1 Afd. Zoeklichten à 3 Bt. (2 motor Bt. met artilleriezoeklichten en 1 Bt. met paardentraactie met infanteriezoeklichten);

1 Technische Afd. met: 1 technische Bt. (werkplaats), 1 park Bt.,

1 Depot Bt. en 1 school voor luchtdoelartillerie.

Luchtvaarttroepen bestaande uit: staf der luchtvaarttroepen en 3 regimenten:

1 R.L.V. met staf, 1 Afd. voor ballondienst, 3 waarnemingsvliegtuigafdeelingen;

2 R.L.V. met staf, 2 jachtvliegtuigafdeelingen en 1 bombardementsvliegtuigafdeeling;

3 R.L.V. met staf, 1 technische afdeeling en 1 schoolafdeeling.

Iedere afdeeling bestaat uit 1 staf, 2 eskadrilles en 1 depot- en parkeskadrille.

D. De genietroepen en de fortificatiën bestaande uit:

Een staf.

De 1e Directie der genie en der fortificatiën met:

Staf;

1 Regiment genietroepen met staf, 3 Bat. à 2 Comp. en 1 depot- en parkecomp.;

1 Bataljon geniewielrijders à 2 Comp.

De 2e Directie der genie en der fortificatiën met:

Staf;

1 Regiment genietroepen als bij 1e directie;

De spoorwegtroepen à 5 spoorwegcomp. en 1 depotcomp.;

1 Bataljon pontonniers à 2 Comp. en 1 depot- en parkecomp.

De 3e Directie der genie en der fortificatiën met:

staf en 1 Regiment genietroepen als bij 1e directie.

De verbindingstroepen bestaande uit:

1 Regiment verbindingstroepen met staf, 1 telegraafbataljon met staf en 4 Comp., 1 radiotelegraafbataljon met staf en 4 Comp. en 1 depot- en postduivencompagnie.

De technische dienst der verbindingstroepen met staf, 1 comp werklieden en 1 school.

Het genielegerpark.

E. De **vechtwagentroepen** bestaan uit 2 Comp. en 1 Comp. als depot en park (werkplaats). Totaal wordt beschikt over 24 lichte vechtwagens „Renault”.

F. De **treintroepen** bestaan uit een staf;

3 treinkorpsen met paardentractie, 1 autotreinkorps en 1 school voor den motordienst. Elk treinkorps met staf, 3 Comp., 1 kampcomp. en 2 of 3 subsistentencomp.

Het autotreinkorps met staf en 2 Comp.

G. De **troepen van den Geneeskundigen dienst**,

à 3 korpsen elk met staf en 2 Comp.

H. De **intendance troepen** bestaande uit:

3 intendance korpsen elk met een staf en 1 compagnie, 1 school voor administratieve diensten.

I. Tot de **scholen en autonome korpsen** behooren de krijgsschool (voor hogere vorming van beroepsofficieren), de militaire school (voor opleiding tot beroepsofficier), de infanterieschool, de artillerie-school met den meetdienst der artillerie, het instituut voor lichamelijke opvoeding (vormt onderwijzers in lich. oef.) en het cartograpisch instituut.

J. De **werkplaatsen en de daarbij behoorende troepen** zijn:

Het groot legerpark met staf, 2 afdeelingestaven, 7 parkbatterijen en 1 depotbatterij.

De administratiecomp. van het „Arsenal de construction” te Antwerpen; de adm. Comp. van de „Fonderie de canons” te Luik, de adm. Comp. van de „Manufacture d'armes de l'Etat” te Luik, de adm. Comp. van de „Ateliers de fabrication de munitions” te Zwijndrecht, de adm. Comp. van de „Etablissements du charroi automobile” te Brussel en het „Magasin d'approvisionnement du charroi automobile” te Antwerpen.

K. Tot de **territoriale diensten** behooren 25 reeruteeringsbureaux;

1 Speciaal korps van spoorweg, telegraaf en telefoon à 11 Comp.;

6 Districtsparken; (Brussel, Bergen, Antwerpen, Gent, Namen en Ans);

6 Legerdepots (Dendermonde, St. Bernard, Namen, St. Truien—Landen, Mechelen en Diest).

8. **Oorlogsorganisatie.**

Bij mobilisatie zal elk regiment infanterie een actief- en een reserve regiment vormen.

Ingedeeld worden 8 lichtingen; de jongste 3 lichtingen bij het actief

regiment, de volgende 3 bij het reserve regiment en 2 lichtingen bij het aanvullingsdepot.

Ieder der 6 divisies zal bij mobilisatie een actieve- en een reserve-divisie vormen; van de aldus in oorlogstijd te vormen 12 divisieën zullen 4 legerkorpsen à 3 divisieën samengesteld worden, welke met het cavaleriekorps à 2 cavaleriedivisieën en de legertroepen het veldleger vormen.

Uit oudere lichtingen worden in oorlogstijd gevormd 6 divisieën eener 2e reserve, waardoor het totaal aantal der infanteriedivisieën op 18 wordt gebracht.

Behalve de reeds genoemde 3 divisieën behooren in oorlogstijd vermoedelijk tot het legerkorps: 1 brigade artillerie à 2 regimenten (1 met kanonnen van 10,5 c.M. en 1 met houwitsers van 15,5 c.M.), 1 regiment genietroepen, 1 korps van den geneeskundigen dienst, 1 intendance korps en 1 treinkorps.

Ofschoon de regimenten lichte troepen, welke in vreedstijd tot de legerkorpstroepen behoorden, opgeheven zijn, bestaat alle aanleiding te verwachten dat deze in oorlogstijd weder opgericht zullen worden; reeds werd overwogen om van de mobiele gendarmerie korpsen te vormen, waaraan de taak der lichte troepen zou worden opgedragen.

De divisie waartoe in vreedstijd, reeds behooren: 3 regimenten infanterie, 1 mitrailleurbataljon, 1 batterij lichte bommenwerpers en 1 regiment veldartillerie, zal in oorlogstijd uitgebreid worden met troepen die in vreedstijd gecentraliseerd zijn als van den verbindingdienst, den geneeskundigen dienst, de intendance enz.

Het regiment infanterie bestaat uit 1 stafcompagnie en 3 bataljons.

Tot de stafcompagnie behooren 2 echelons, het 1e echelon onder bevel van den officier voor den verbindingdienst met het personeel voor den verbindingdienst, het 2e echelon onder bevel van den vaandeldrager waarbij muzikanten, geëmployeerden en werklieden.

Elk bataljon bestaat uit 3 infanteriecomp., 1 mitrailleurcomp. en 1 stafgroep.

De infanteriecomp. en mitrailleurcomp. zijn in het regiment doorgenummerd van 1 tot 12, de mitrailleurcomp. dragen de nummers 4, 8 en 12 gevolgd door hoofdletter M.

De infanteriecomp. bestaat uit 3 pelotons en een bevelgroep, het peloton uit 4 gevechtsgroepen, de gevechtsgroep uit 2 „équipes”:

1 équipe „fuseliers mitrailleurs” (F.M.) sterk 1 korporaal en 5 man bediening voor den F.M. (1 schutter en 4 munitiedragers);

1 équipe F.G. (fusiliers grenadiers) sterk 1 korporaal en 7 granaatwerpers (waarvan 2 voor bediening van het granaatgeweer).

De gevechtsgroepen zijn in de comp. doorgenummerd van 1 tot 12. Totaal dus per comp. 12 F.M. en 12 granaatgeweren V.B. (Viven Bessières).

De mitrailleurcomp. bestaat uit 4 secties à 2 zware mitrailleurs en 1 sectie van 2 lichte mitrailleurs voor bestrijding van luchtdoelen en 1 bevelsgroep.

Boekbespreking.

Körper- und Bewegungsformung von L. BOCHMER. *Charlottenburg* 4, 1926. VERLAG OFFENE WORTE.

Dit boekje is eene aandachtige bestudeering ten volle waard, het vestigt de aandacht op verschillende zaken, die zelfs een ingewijde zouden kunnen ontgaan.

Het analyseeren der bewegingen is duidelijk beschreven en er wordt vooral op gewezen op welke wijze verschillende spiergroepen kunnen worden benut om een zoo *voordeelig mogelijk resultaat* te krijgen bij sportieve verrichtingen.

Het meest nuttige is wel het in verband brengen van de gymnastische oefeningen met de bewegingen in het gewone dagelijksch leven en de noodzakelijke correctie oefeningen, die noodig zijn om, bij éézijdigen dagelijkschen arbeid, een goeden lichaamsbouw in stand te houden. Hieruit vallen zeer belangrijke lessen te trekken voor de gymnastische en rijkunstige opleiding onzer recruten. Op het gebied van de bewegingsleer (een nog bijna onontgonnen arbeidsveld) geeft schrijver eenige beschouwingen, die zeker de aandacht waard zijn.

D.

Tactische Erfahrungen aus dem Weltkrieg 1914—1918. Heft. 2. Die Vorbereitung des deutschen Heeres für die Grosze Schlacht in Frankreich im Frühjahr 1918. I. Grundsätze für die Führung von Oberst a. D. JOCHIM. *Berlin*, 1927. E. S. MITTLER & SOHN.

Deze „Tactische Erfahrungen” beoogen de leeringen, gedurende den wereldoorlog opgedaan, vast te leggen als studiematerieel. Zij willen daardoor de gelegenheid geven na te gaan, waarop de begrippen, tot uiting komende in de moderne voorschriften, berusten.

Dit 2e deeltje is opgebouwd met behulp van een groot aantal aanwijzingen, indertijd door verschillende Deutsche staven gegeven om de troepen te bekwamen voor den voorjaarsslag van 1918.

Deze aanwijzingen berustten op lessen in den strijd opgedaan.

Daar de Duitschers er op rekenden, de vijandelijke stellingen te doorbreken, werden de troepen ook onderricht in den aanval van den bewegingsoorlog.

De hoofdstukken zijn kort, maar vol belangwekkende gegevens. Vooral de beschouwingen over de keus van het aanvalsfront, de zwaartepunten, de diepte, de aansluiting en de echelonnering bij den aanval, de verrassing, de samenwerking artillerie en infanterie, de aflossing van divisien, de gereedstelling en het geven van bevelen zijn lezenswaard.

Bestudeering van het werkje wordt warm aanbevolen.

v. S.

De Applicatiescholen aan de K. M. A. door W. E. VAN DAM
VAN ISSELT, oud-cadet, oud applicaat en oud-leeraar K. M. A.
(Overdruk uit almanak 1927, Cadetten en Hoofdeursianen).

Een interessante studie die, voor de geschiedenis van ons militair onderwijs in het algemeen en het hooger militair onderwijs in het bijzonder, van groote waarde is. De schrijver heeft een goed werk gedaan door vele bijzonderheden, welke in het geschrift zijn neergelegd, aan de vergetelheid te ontrukken.

Al wie zin voor historie heeft moet niet nalaten kennis van deze studie te nemen; die kennismaking zal zeker groote voldoening schenken.

v. O.

Schetsen en Aanwijzingen op het gebied der Veldversterkingskunde door H. O. SCHUHMACHER, Kapitein der Genie, Oud-Leeraar aan de K. M. A. 's-Gravenhage, 1927. H. P. DE SWART & ZOON.

Het boekje is blijkens de inleiding bestemd om ten deele te voorzien in het ten onzent thans nog bestaande gemis aan op de hoogte van den tijd zijnde voorschriften op versterkingskunstig gebied. Daarbij is er naar gestreefd om te geven schetsen op zoodanige schaal (meest 1:20), dat daaruit rechtstreeks de bijzonderheden van de toe te passen constructie kunnen blijken. De schetsen zijn inderdaad duidelijk; dat echter in het terrein bij eenigszins winderige weersgesteldheid het hanteren van deze *uitslaande* platen gemakkelijk zal zijn vermeenen wij te moeten betwijfelen. Het geven van twee schetsen, eene kleine van de geheele constructie en ééne op de thans toegepaste schaal van het daarvoor in aanmerking komende gedeelte (bekleding, houten schuilplaatslichaam, enz.); waardoor alle figuren binnen het formaat van het boekje hadden kunnen blijven, zou aan de practische bruikbaarheid zijn ten goede gekomen.

Onverdeelde instemming kunnen de schetsen niet genieten: bij slappen veengrond (fig. 4) grave men niet 10 c.M. in, doch late de grasmatt ongeschonden; schuilnissen als in fig. 5 make men niet voor eene halve groep, doch voor 2 à 3 man. Waarom de aan de fronten toegepaste wijze van ontwatering der loopgraven (geul in het midden, „eendenplanken”) niet aangegeven?

In verband met den opzet zijn de toelichtingen zeer beknopt gehouden. Ook deze zijn niet overal onaanvechtbaar. Bij eene bekleding met liggend rondhout moet, met het oog op de uitwerking van een beschieting, de op blz. 10 aangegeven lengte van max. 3 M. rijkelijk groot worden geacht, en verdient het aanbeveling, geen grooter lengte dan 1.50 M. toe te passen. Bij verankering aan een langen balk (blz. 10) heeft vernieling daarvan beschadiging van meerdere vakken der bekleding ten gevolge; dit gevaar is door verankering van elken

bekleedingspaal aan een in het maaiveld ingeslagen ankerpiket te ontgaan. Het verwijderen van de stempels tusschen de ramen van de schuilnis (blz. 16) en van de schuilplaats (blz. 18) is bepaald bedenkelijk: bij al dergelijke constructiën is dwarsverband een eerste vereischte!

Bij het gebruik van het boekje moet dan ook eenige voorzichtigheid worden aanbevolen. v. d. B.

Hoefkunde en Hoefbeslag, door Prof. Dr. H. M. KROON, Directeur van het Zoötechnisch Instituut der Rijksuniversiteit te Utrecht en Dr. R. H. J. GALLANDAT HUET, Majoor Dirigeerend-Paardenarts, Directeur der Hoefsmidschool te Amersfoort. Ie Deel Tweede Druk 1923; IIe Deel Tweede Druk 1927. Groningen—Den Haag. J. B. WOLTERS.

Van dit boekwerk verscheen zoeven de Tweede Druk van het Tweede Deel. Met het Eerste Deel was dit reeds in 1923 het geval. De onverdeeld gunstige persbeoordeeling, die den Eersten Druk ten deel viel, is praktisch nog bevestigd door eene gretige afname, zoodat, in aanmerking nemende het beperkte terrein, waarbinnen het verhandelde noodzakelijk blijft, reeds na korten tijd een tweede druk noodig bleek.

Vergeleken met den eersten druk is de nieuwe over het geheel genomen daaraan gelijk.

In het Ie Deel onderging het aantal afbeeldingen eenige uitbreiding, waarbij vermelding verdienen een tweetal fraaie en leerzame Röntgen-Fotos van den onbeslagen en beslagen hoef. Voorts enkele wijzigingen in den tekst.

In het 2e Deel is het aantal afbeeldingen vermeerderd, terwijl verschillende in den tekst werden herhaald. Ook hier eenige wijzigingen in den tekst, o.a. het gewijzigd Voorschrift Hoefbeslag voor het Leger hier te lande en de Ministerieele Beschikking van 14 November 1925 betreffende het leerplan voor cursussen in hoefbeslag.

Het werk is wederom typografisch uitstekend verzorgd en zal in de kringen dergenen, die betrokken zijn bij hoefkunde en hoefbeslag zijn weg wel blijven vinden.

Dr. G.

Die Artillerie beim Angriff im Stellungskrieg von GEORG BRUCHMÜLLER, Oberst a. D. Charlottenburg, 1926. VERLAG OFFENE WORTE.

Het in 1921 verschenen en met zoo buitengewone belangstelling ontvangen werk van Kol. BRUCHMÜLLER „Die deutsche Artillerie in den Durchbruchschlachten des Weltkrieges” bestond eigenlijk uit twee gedeelten: in het eerste gedeelte werden besproken de algemeene beginselen, die aan Duitsche zijde ten aanzien van het gebruik der artillerie

bij den aanval in den stelling-oorlog 1914—1918 werden gehuldigd; in het tweede gedeelte werden, aan de hand van den woordelijken tekst van den hoofd-inhoud der artillerie-bevelen, en toegelicht door een groot aantal schetsen, meerdere aanvallen uitvoerig besproken.

In 1922 reeds verscheen een tweede druk onder denzelfden titel, waarin echter alleen het eerste gedeelte van den eersten druk, de algemeene beginselen dus, meer uitvoerig werden uiteengezet.

Thans is, onder den titel: „Die Artillerie beim Angriff im Stellungskrieg“, een herdruk verschenen van het tweede gedeelte van het tweede gedeelte van het in 1921 verschenen werk, echter met belangrijke aanvullingen. Van deze laatste moet in de eerste plaats genoemd worden het groote offensief der Duitschers op 21 Maart 1918, en wel voor zoover betreft het gebruik der artillerie bij den zoo succesvollen aanval van het 18e Leger (v. HUTIER), waarbij BR. belast was met de artilleristische leiding. Tal van bevelen en schetsen stellen ons in staat, een duidelijk inzicht te krijgen in de toepassing der beginselen, zooals die in den tweeden druk zijn ontwikkeld. In hooge mate leerrijk zijn ook de beschouwingen over het verschil in inzicht op artilleristisch gebied bij het 18e Leger en bij het 17e Leger, waaraan ten deele het zooveel geringere succes van dit laatste Leger moet worden toegeschreven.

Voor ons, Nederlanders, van niet minder belang is de eveneens behandelde verovering van het Russische bruggehoofd bij Jakobstadt (21 en 22 Sept. 1917), waar de hoofdaanval plaats had over een acees van \pm 1000 M. breedte door dras terrein.

Ten slotte wordt nagegaan, in hoeverre de na den oorlog verschenen Duitsche voorschriften al of niet in overeenstemming zijn, met de beginselen, zooals die tijdens den oorlog aan Duitsche zijde met zoo schitterend succes zijn toegepast.

Dit boek is geen werk dat men even doorleest en daarna ter zijde legt. Het moet bestudeerd worden, en het verdient zulks ten volle; want geen ander werk geeft een zóó duidelijk inzicht in het praktisch gebruik der artillerie bij den aanval in den stelling-oorlog. Dat inzicht is voor infanterist en artillerist even dringend noodzakelijk gebleken; aan beiden kan de bestudeering van een werk als dit niet warm genoeg worden aanbevolen.

J. H.

V. MANTEY (Oberst a. D.) Kartenbild des Marnefeldzuges und der Marneschlacht vom 28. August bis 10. September 1914. Berlin, 1927. E. S. MITTLER & SOHN.

Het vele studiematerieel, dat reeds over den Marneslag 1914 is gepubliceerd, is in belangrijke mate verrijkt met bovengenoemd werk.

Het hoofdbestanddeel hiervan wordt gevormd door veertien zeer duidelijke kaarten; deze geven dag voor dag, een uitstekend overzicht van alle troepenbewegingen der beide oorlogvoerende partijen van 28

Augustus tot en met 10 September 1914 op het Westelijk oorlogsterrein. Dank zij de uiterste nauwkeurigheid, die de samensteller heeft betracht, vormen de kaarten een betrouwbaar, belangrijk hulpmiddel bij de bestudeering van een der meest gewichtige tijdperken van den wereldoorlog.

Alleen al door onderlinge vergelijking der elkander opvolgende kaarten, wordt trouwens reeds een helder overzicht verkregen van het algemeen verloop van den slag: de groote momenten springen dan onmiddellijk naar voren en men wordt er, als het ware, van zelf toe gebracht, de oorzaken en gevolgen daarvan op te willen sporen. Daarvoor kunnen de bijgevoegde „Erläuterungen” zeer goed dienen, aangezien Oberst a. D. VON MANTEY er in geslaagd is, in een 50 tal bladzijden, een zeer juist overzichtelijk beeld van het verloop van den Marneslag te schilderen; de verwijzingen naar het werk van het duitsche Reichsarchiv geven den weg aan voor verdere studie.

Zij, die reeds eerder den Marneslag tot bron van studie maakten, zullen in de „Erläuterungen” een handig, betrouwbaar „Nachschlagebuch” vinden.

Wij bevelen het nieuwe werk van Oberst a. D. VON MANTEY — waarvan de prijs, gezien alleen al de kaarten, zeer laag (6 Mark) is gesteld — met warmte aan.

O.
